

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΟΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ**

ΘΕΜΑ:

**Η ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ Η
ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ «ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ» ΚΑΙ ΟΙ «ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ»**

**ΟΝΟΜΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ: ΜΑΥΡΕΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΟΝΟΜΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΩΝ : ΓΟΥΝΑΡΗ ΜΑΡΙΝΑ
ΤΡΑΧΑΝΑ ΙΩΑΝΝΑ**

ΑΘΗΝΑ 2006

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη μελέτη, ασχολήθηκε με το θέμα ατόμων τα οποία ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες είτε επειδή προέρχονται από υποανάπτυκτες κοινωνίες, είτε γιατί έχουν κινητικά ή προβλήματα .

Στις ευπαθείς κοινωνικές κατηγορίες ανήκουν άτομα τρίτης ηλικίας, άτομα με ειδικές ανάγκες, άστεγοι, ναρκομανείς, μονογονεϊκές οικογένειες, τσιγγάνοι, μετανάστες αλλά και κάποιιοι που ζουν σε ιδρύματα.

Πιο συγκεκριμένα έγινε μια προσέγγιση στο τρόπο συνεργασίας ανάμεσα σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και στο πώς το έργο τους γίνεται γνωστό.

Μελετήθηκαν δυο μη Κυβερνητικοί οργανισμοί με παγκόσμια παρουσία και προσφορά, οι οποίοι είναι οι Γιατροί χωρίς Σύνορα και οι Γιατροί του Κόσμου, με σκοπό να προσδιοριστεί η συμβολή τους στην επίλυση των προβλημάτων των κοινωνικά ευπαθών ομάδων.

Η παρούσα μελέτη επεδίωξε να κάνει μια οριοθέτηση του εθελοντισμού, των μη κυβερνητικών οργανώσεων όπως και ανάλυση ανάμεσα σε ομοιότητες και διαφορές των επιλεγμένων φορέων.

Στο πρώτο κεφάλαιο έγινε μια διεξοδική ανάλυση σχετικά με το θέμα του εθελοντισμού στην Ελλάδα και κατά πόσο απασχολεί τους νέους , όπως επίσης και ποια είναι τα αίτια για την ανάπτυξη του εθελοντισμού.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύθηκαν οι κατηγορίες των κοινωνικά ευπαθών ομάδων ,

Στο τρίτο κεφάλαιο μελετήθηκαν οι έννοιες , η σπουδαιότητα αλλά και οι δραστηριότητες των Μη Κυβερνητικών οργανώσεων . Επίσης έγινε καταγραφή του έργου των Γιατρών χωρίς σύνορα και των Γιατρών του κόσμου και η σύγκριση μεταξύ των δυο ΜΚΟ.

Τέλος, πραγματοποιήθηκε έρευνα μέσα από τη μέθοδο του ερωτηματολογίου το οποίο απαντήθηκε από τους Γιατρούς χωρίς σύνορα και τους Γιατρούς του κόσμου.

Μέσα από ανάλυση της έρευνας και σε σχέση με τη θεωρία της μελέτης, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις «Γιατροί χωρίς Σύνορα» και «Γιατροί του Κόσμου» δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στον εθελοντισμό και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ευπαθών ομάδων, χωρίς βέβαια πάντα την κατάλληλη κρατική οικονομική υποστήριξη. Επομένως με την κατάλληλη κρατική ενθάρρυνση και βοήθεια σε οικονομικό επίπεδο, είναι δυνατόν να επέλθει και το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1	7
Εθελοντισμός.....	7
1.1. Ορισμός	7
1.2. Αίτια ανάπτυξης εθελοντισμού	9
1.3. Στάσεις και αντιλήψεις για την συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις	11
1.4. Νέοι και εθελοντισμός	13
1.5. Ρεύματα εθελοντισμού στην Ελλάδα	14
1.6. Το μέγεθος του εθελοντισμού στην Ελλάδα	15
Κεφάλαιο 2.....	17
Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες	17
2.1. Ανάλυση ευπαθών κοινωνικών ομάδων.....	17
2.2. Μετανάστες	19
2.3. Άτομα με ειδικές ανάγκες	21
2.4. Τσιγγάνοι.....	22
2.5. Χρήστες ναρκωτικών ουσιών	23
2.6. Κοινωνική επιρροή των μειονοτήτων	24
Κεφάλαιο 3.....	26
Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις	26
3.1. Έννοια και ιστορία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	26
3.2. Δραστηριότητες των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων... ..	30
3.3. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Πολιτική	31
3.4. Σπουδαιότητα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων	33
3.5. Εσωτερικό, εξωτερικό και διεθνές περιβάλλον ΜΚΟ	35
3.6. Η μη ορθολογική χρήση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....	40

3.7. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στον χώρο της υγείας	46
3.7.1. Γιατροί Χωρίς Σύνορα.....	47
3.7.2. Γιατροί του Κόσμου.....	51
3.7.3. Σύγκριση των δύο ΜΚΟ	58
3.8. Συμβολή των ΜΚΟ στην παροχή υπηρεσιών	60
3.9. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.....	61
Κεφάλαιο 4.....	65
Ανάλυση ερωτηματολογίου	65
Συμπεράσματα	76
Βιβλιογραφία	78
Ερωτηματολόγιο	81

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία αναφέρεται σ' ένα αρκετά ευαίσθητο αλλά και εξεζητημένο ζήτημα το οποίο εστιάζει από τη μια στη παρουσίαση των ευπαθών ομάδων, είτε αυτές έχουν να κάνουν με ομάδες ανθρώπων οι οποίες είναι περιορισμένης δυναμικής είτε προέρχονται από κοινωνίες θεωρητικά αλλά πρακτικά υποανάπτυκτες, και από την άλλη σε μη κυβερνητικές οργανώσεις οι οποίες έχουν αφιερώσει το λόγο ύπαρξης τους στη προστασία των προαναφερόμενων ομάδων.

Η σύγχρονη κοινωνία μπορεί κατά πολλούς να θεωρείτε προηγμένη, έχοντας τη δυναμική να προσφέρει στον άνθρωπο του σήμερα ένα καλύτερο τρόπο ζωής, προσφέροντας του τη δυνατότητα για οικονομική και κοινωνική καταξίωση. Στη πραγματικότητα αυτό ίσως είναι ουτοπικό. Ουσιαστικά στο όνομα της παγκόσμιας ραγδαίας οικονομικής ανάπτυξης έχουν διαπραχθεί εγκλήματα τόσο κατά της φύσης όσο και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στην εποχή μας διάφορες ομάδες ανθρώπων αλλά και ολόκληροι λαοί αντιμετωπίζουν τις συνέπειες της θεωρητικής ανάπτυξης. Λαοί οι οποίοι διατηρούν πολιτισμούς χιλιάδων χρόνων, δίνουν σήμερα άνισες μάχες για να κατοχυρώσουν δικαιώματα τα οποία για τους πολίτες των “ δυτικών κοινωνιών” θεωρούνται αυτονόητα.

Έπειτα από πολλές αιματηρές συγκρούσεις, τις τελευταίες δεκαετίες πολλοί ιθαγενείς, λαοί αλλά και πολλές ευπαθείς ομάδες οργανώνονται προσπαθώντας να κάνουν την φωνή τους να

ακουστεί στο μεγαλύτερο διεθνή οργανισμό, τον ΟΗΕ και να απαιτήσουν αυτά που ο ίδιος ο οργανισμός πρεσβεύει. Σε αυτή τους την προσπάθεια έχουν σύμμαχό τους ένα πλήθος Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) οι οποίες έχουν τα μέσα και τη γνώση να επηρεάσουν κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς, να ενημερώσουν πολίτες και να αφυπνίσουν συνειδήσεις.

Στην παρούσα μελέτη από τη μια αναλύεται ο τρόπος που συνεργάζονται οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που υποστηρίζουν τις διάφορες ευπαθείς ομάδες και από την άλλη μελετάτε ο τρόπος με τον οποίο κάνουν γνωστή την παρουσία και το έργο τους.

Για τη καλύτερη μελέτη της εξεταζόμενης περιοχής, εστίασαμε σε δυο γνωστούς μη Κυβερνητικούς οργανισμούς με παγκόσμια παρουσία και προσφορά, ειδικά σε λαούς τριτοκοσμικών χωρών. Οι οργανισμοί αυτοί είναι οι Γιατροί χωρίς Σύννορα και οι Γιατροί του Κόσμου. Η μελέτη θα προσπαθήσει να εστιάσει και στη σύγκριση των δύο εξεταζόμενων μη κυβερνητικών φορέων.

Σκοπός της μελέτης μας είναι να προσδιοριστεί η συμβολή των μη κυβερνητικών οργανώσεων στην επίλυση των προβλημάτων των ευπαθών ομάδων αλλά και των υποανάπτυκτων κρατών.

Η μελέτη θα στηριχτεί σε συγκεκριμένους στόχους οι οποίοι μέσα από την απάντηση τους θα έδιναν απαντήσεις σε συγκεκριμένους και πιθανούς προβληματισμούς αλλά και σε ανησυχίες και σκέψεις.

Οι στόχοι της μελέτης είναι οι ακόλουθοι:

1. Η οριοθέτηση των ευπαθών ομάδων.
2. Η οριοθέτηση του εθελοντισμού
3. Η οριοθέτηση της λειτουργίας των θεσμοθετημένων οργάνων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
4. Η οριοθέτηση των μη κυβερνητικών οργανισμών.
5. Η ανάλυση των επιλεγμένων Μη Κυβερνητικών οργανισμών
6. Η ανάπτυξη ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ των επιλεγμένων φορέων.

Κεφάλαιο 1

Εθελοντισμός

1.1. Ορισμός

Την σημερινή εποχή η συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις αποτελεί μια προοπτική που απασχολεί αρκετά τους Έλληνες και δεν χαρακτηρίζεται ως μια διαδεδομένη κοινωνική πρακτική για την πλειονότητα των πολιτών.

Τα τελευταία χρόνια οι απόψεις γύρω από την εθελοντική προσφορά εργασίας έχουν αλλάξει προς το καλύτερο αφού όλο και περισσότεροι Έλληνες θεωρούν ότι ο εθελοντισμός αποτελεί μια θετική κοινωνική συνεισφορά και θα έπρεπε να ενισχυθεί.

Επίσης, έχει αυξηθεί σημαντικά και η διαθεσιμότητα για προσφορά εθελοντικής εργασίας. Σε αυτό έχει συμβάλει σημαντικά και η προβολή της δυνατότητας για εθελοντική συμμετοχή λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων. Ωστόσο παράλληλα αυξάνεται και ο σκεπτικισμός σχετικά με τη σχέση αμειβόμενων εργαζόμενων και εθελοντών σε μια περίοδο που χαρακτηρίζεται από οικονομική ύφεση και υψηλή ανεργία.

Επίσης υπάρχουν φόβοι για τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας και των κοινωνικών υπηρεσιών, οι οποίες θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από την εθελοντική προσφορά εργασίας, που έχει λιγότερο κόστος ωστόσο δεν μπορεί να εξασφαλίσει μακροπρόθεσμες λύσεις.

Το κράτος την σημερινή εποχή βρίσκεται σε μια διαδικασία

αναστροφής της στάση του απέναντι στις εθελοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Απόδειξη αυτού του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για την προώθηση του εθελοντισμού και των μη κυβερνητικών οργανώσεων αποτελεί η ψήφιση δύο νόμων και μιας υπουργικής απόφασης με στόχο την οριοθέτηση, την καταγραφή και το συντονισμό της δράσης των εθελοντικών, ΜΚΟ, κυρίως στον τομέα της κοινωνικής φροντίδας και της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας.

Ωστόσο συνεχίζει να υπάρχει εδώ και αρκετά χρόνια η ψήφιση ενός νόμου ο οποίος θα ρυθμίζει το πλαίσιο λειτουργίας, το εύρος των δραστηριοτήτων και τους όρους για επιχορηγήσεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Ο εθελοντισμός στην Ελλάδα είναι μια έννοια αρκετά περίπλοκη και αρκετά ενδιαφέρουσα. Πρόκειται για έναν τομέα δραστηριότητας που η αίσθηση που αποπνέει είναι ότι αυτός βρίσκεται στην φάση της δυναμικής ανάπτυξης και διαμόρφωση του, με όλα τις αντιθέσεις, απογοητεύσεις, απόψεις, θέσεις και παράπονα, αλλά και από μια άποψη σημαντικά επιτεύγματα.

Για τον εθελοντισμό δεν υπάρχει κάποιος ακριβής ορισμός. Συνεπώς οι εθελοντικές οργανώσεις μπορούν να οριστούν μόνο μέσα από την παρουσίαση ορισμένων χαρακτηριστικών τους. Τα χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν μια εθελοντική οργάνωση είναι τα εξής:

- Οι οργανώσεις αυτές δεν είναι κυβερνητικές και ούτε ανήκουν στον ευρύτερο τομέα της κρατικής διοίκησης
- Δεν είναι πολιτικά κόμματα
- Χαρακτηρίζονται από μια τυπική μορφή – οργάνωση

- Έχουν έναν μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα ο οποίος μπορεί να έχει κερδοσκοπική δραστηριότητα
- Προσφέρουν υπηρεσίες σε κάποιες ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες και όχι στα μέλη τους
- Το δυναμικό που απασχολείται στην οργάνωση, ασχολείται κατά πλειοψηφία σε εθελοντική βάση, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν απασχολούνται και κάποια στελέχη σε επαγγελματική βάση.

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά προσδιορίζουν την έννοια του εθελοντισμού και ερμηνεύουν τις διαστάσεις αυτού¹.

1.2. Αίτια ανάπτυξης εθελοντισμού

Στην Ελλάδα η συμμετοχή στην πολιτική και στα κοινά ρυθμίζεται από τις πελατειακές σχέσεις, χωρίς να έχουν δημιουργηθεί μέχρι σήμερα νέοι τρόποι ενσωμάτωσης των κοινωνικών στρωμάτων στο πολιτικό σύστημα.

Για τον λόγο αυτό και η κοινωνία των πολιτών δεν έχει καταφέρει να αναπτυχθεί αρκετά και οι διάφορες οργανώσεις που εκπροσωπούν τα οικονομικά συμφέροντα συνεχίζουν να εξαρτώνται από το κράτος. Παράγοντες όπως η κομματική δραστηριοποίηση σε πολιτικούς χώρους που καλύπτονται από διάφορα κοινωνικά κινήματα, η έλλειψη νομιμοποίησης πολλών οργανώσεων και κοινωνικών κινήματων, η αδυναμία των κινήματων να ασκήσουν αποτελεσματικές πιέσεις, ο κατακερματισμός των ατομικών συμφερόντων αποτελούν ορισμένες από τις αιτίες για τις οποίες δεν έχουν αναπτυχθεί

¹ Κοκκινάκη, Σ., 1996, «Η εθελοντική προσφορά στην σύγχρονη κοινωνία», Έκδοση Ελληνικού Συλλόγου Ανάδοχων Οικογενειών

αρκετά οι εθελοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις και ο θεσμός του εθελοντισμού στη χώρα μας.

Ωστόσο αν και οι δυσκολίες είναι πολλές οι εθελοντικές ΜΚΟ στην Ελλάδα παρουσιάζουν σημαντική άνοδο τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Οι πιο σημαντικές αιτίες που συμβάλλουν στην ανάπτυξή τους στη σημερινή κοινωνία είναι²:

1. Η κρίση του κοινωνικού κράτους. Το σύστημα κοινωνικής προστασίας περιορίζεται την σημερινή εποχή λόγω της παγκοσμιοποίησης των διεθνών όρων οικονομικής ανάπτυξης οι οποίοι επιβάλλουν στα εθνικά κράτη μέτρα λιτότητας που επηρεάζουν την κοινωνική συνοχή και υιοθετούν μια ατομικιστική άποψη για την αξία και την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού κράτους. Ορισμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις αναλαμβάνουν με δική τους πρωτοβουλία ή μέσω κρατικής ανάθεσης να καλύψουν τμήματα της κοινωνικής πολιτικής που δεν περιλαμβάνονται στην κρατική πολιτική.

2. Η κρίση των πολιτικών κομμάτων. Τα πολιτικά κόμματα έχουν περιορίσει την ενεργό συμμετοχής τους στους κρατικούς μηχανισμούς. Ο χαρακτήρας τους δεν τους δίνει αυτή την δυνατότητα σε μια εποχή όπου ο κατακερματισμός των συμφερόντων κάνει τη λειτουργία τους ακόμα πιο δύσκολη.

3. Η βαθμιαία παρακμή των νέων κοινωνικών κινημάτων που δρούσαν στις δεκαετίες '70 και '80 και τελικά οδήγησαν στην κρατική πολιτική διαφόρων αιτημάτων που υποστηρίχτηκαν από τα κινήματα αυτά όπως για παράδειγμα η ισότητα των δύο φύλων, ο σεβασμός στο περιβάλλον κ.λπ. Πολλές μη κυβερνητικές

² Ανθόπουλος, Χ., 2000, «Εθελοντισμός. Αλληλεγγύη και δημοκρατία», Αθήνα, Γενική Γραμματείας Νέας Γενιάς

οργανώσεις αποτελούν την συνέχεια των τότε κοινωνικών κινήματων.

4. Οι νέες αντιλήψεις για αυτο-οργάνωση, αυτο-βοήθεια και αυτο-διαχείριση δίνουν στα άτομα νέες δυνατότητες να αποκτήσουν νόημα στη ζωή τους, να δραστηριοποιηθούν με κοινωνικά ωφέλιμα στοιχεία, να συμμετάσχουν και να διεκδικήσουν αιτήματα ή αξίες που είναι γι' αυτούς σημαντικές για την κατοχύρωση της ποιότητας της ζωής τους. Με αυτόν τρόπο δίνεται νέο περιεχόμενο στην αντίληψη της "ιδιότητας του πολίτη".

5. Η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης που οδήγησε την άμβλυνση της αυτονομίας του έθνους-κράτους σε διεθνές επίπεδο. Μέσα από τη διαδικασία αυτή προβάλλονται θέματα με υπερεθνικό χαρακτήρα τα οποία απαιτούν διεθνείς πρωτοβουλίες και διεθνή συντονισμό για την επίλυσή τους όπως είναι οι διεθνείς συνδιασκέψεις για το περιβάλλον³.

1.3. Στάσεις και αντιλήψεις για την συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις

Από την μεριά των πολιτών οι απόψεις σχετικά με τον εθελοντισμό και τη συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις τα τελευταία χρόνια είναι ποικίλες. Αυτό που διαπιστώνεται είναι ότι λίγοι είναι αυτοί που συμμετέχουν σε εθελοντικές οργανώσεις.

Το χαμηλό αυτό ποσοστό συμμετοχής διαφέρει ανάλογα με την στάση που υιοθετούν τα διάφορα άτομα. Παρατηρούμε ότι υπάρχει μια λανθασμένη ευαισθητοποίηση σχετικά με την εθελοντική

³ Παναγιωτοπούλου, Ρ., 2000, «Εθελοντισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες: Διεθνής εμπειρία», μελέτη ΕΤΕΒΑ, τόμος Ι, Αθήνα

προσφορά υπηρεσιών και έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με την προσφορά του εθελοντισμού.

Σε μια έρευνα της VPRC το 2000 μόνο το 19,5% των ερωτώμενων θυμήθηκε και κατονόμασε αυθόρμητα κάποια από τις μεγάλες εθελοντικές οργανώσεις που υπάρχουν στη χώρα μας, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό της τάξεως του 80,5% ανέφερε ότι δε θυμάται καμία οργάνωση⁴.

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι στην περίπτωση της εθελοντικής εργασίας επιλέγουν να συνεισφέρουν σε φιλανθρωπικές οργανώσεις ή σε οργανώσεις με πολιτικούς στόχους ή σε αθλητικά σωματεία ή σε οικολογικές οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

Όσον αφορά τις γυναίκες, αυτές ενδιαφέρονται περισσότερο να συμμετάσχουν σε κάποια εθελοντική οργάνωση κυρίως με φιλανθρωπική δράση. Απο την άλλη οι άνδρες υπερτερούν στην επιλογή οργανώσεων με πολιτικούς, περιβαλλοντικούς ή αθλητικούς σκοπούς.

Οι περισσότερες οργανώσεις φιλανθρωπικού χαρακτήρα ελκύουν άτομα μέσης ηλικίας από 25 έως 54 ετών οι οποίοι συνήθως έχουν χαμηλό έως μέσο μορφωτικό επίπεδο. Σε αυτή την κατηγορία υπερτερούν οι νοικοκυρές που ταυτίζουν τη φροντίδα των μελών της οικογένειας με τη φροντίδα προς άλλες κοινωνικές κατηγορίες που έχουν προβλήματα.

Στον αγροτικό χώρο, η τάση αυτή είναι πιο ισχυρή λόγω του ότι στις μικρές κοινωνικές ομάδες η ανάγκη για φιλανθρωπική δράση

⁴ Διονυσόπουλος, Β., 2000., "Εθελοντισμός: Τέσσερις στους 10 δεν θέλουν", εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 6.12.2000

και αναπλήρωση των περιορισμών της κρατικής πρόνοιας είναι πιο εμφανής και πιο ορατή στο κοινωνικό σύνολο.

Σχετικά με τις οικολογικές οργανώσεις και τις οργανώσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, τα άτομα που ενδιαφέρονται περισσότερο είναι άτομα νεότερης ηλικίας από 15 έως και 34 ετών, με μέση και ανώτατη μόρφωση. Η αύξηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων στις μέρες μας είναι λογικό να ευαισθητοποιεί περισσότερο τους νέους οι οποίοι μπορούν να ενημερωθούν από πολλές και διαφορετικές πηγές και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την πολυπλοκότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Τέλος, την προσφορά εθελοντικής εργασίας σε αθλητικές οργανώσεις επιλέγουν οι πιο νέοι που δεν ξεπερνούν την ηλικία των 25 ετών και οι οποίοι διαθέτουν ανώτερη μόρφωση ή είναι φοιτητές⁵.

1.4. Νέοι και εθελοντισμός

Την σημερινή εποχή, όπως προαναφέραμε, ο εθελοντισμός έχει μεγάλη απήχηση στα κοινά λόγω του ότι αποτελούν ένα ενεργό κομμάτι της κοινωνίας μας, το οποίο είναι και πιο ευαίσθητο στις κοινωνικές μεταβολές και μάχεται για τις αλλαγές των κοινωνικών στάσεων και αντιλήψεων⁶.

Οι νέοι στη χώρα μας έχουν αρκετά περιορισμένο ελεύθερο χρόνο εξαιτίας του εκπαιδευτικού προγράμματος που ακολουθούν οι περισσότεροι. Για τους νέους η εθελοντική προσφορά εργασίας

⁵ Παναγιωτοπούλου, Ρ., 2000, «Εθελοντισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες: Διεθνής εμπειρία», μελέτη ΕΤΕΒΑ, τόμος Ι, Αθήνα

⁶ Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2000 « Οι νέοι του καιρού μας. Αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας (1997-1999)», Αθήνα εκδόσεις Παπαζήση

αποτελεί την τελευταία επιλογή ως προς τη σταθερή διαμόρφωση του ελεύθερου χρόνου τους. Μια σημαντική αιτία για αυτό είναι η οικονομική κρίση και η αύξηση της ανεργίας των νέων στη χώρα μας που οδηγούν σε αισθήματα ανασφάλειας και δεν επιτρέπουν την δραστηριοποίηση με ενέργειες που δεν αποφέρουν κάποια αμοιβή⁷.

1.5. Ρεύματα εθελοντισμού στην Ελλάδα

Την σημερινή εποχή στην χώρα μας διακρίνουμε τέσσερα ρεύματα – κατηγορίες εθελοντισμού οι οποίες χαρακτηρίζονται από διαφορετικές απόψεις αλλά και πολιτικές άσκησης του εθελοντισμού στην Ελλάδα.

1. Ο «Θρησκευτικός εθελοντικός χώρος». Πρόκειται για έναν παραδοσιακό εθελοντικό χώρο στην Ελλάδα. Σε αυτόν ανήκουν οργανώσεις που ιδρύονται από την εκκλησία ή σχετίζονται άμεσα από την εκκλησία ή τα κίνητρα των μελών της είναι θρησκευτικά.

Οι ομάδες στις οποίες απευθύνονται αυτές οι οργανώσεις είναι συνήθως ηλικιωμένα άτομα, άτομα με ειδικές ανάγκες, ορφανά και άλλες ανάλογες ομάδες πληθυσμού.

Υπάρχει η άποψη ότι αυτός ο χώρος είναι ο πιο μεγάλος εθελοντικός χώρος στην Ελλάδα

2. Ο «φιλανθρωπικός εθελοντικός χώρος». Πρόκειται για ένα εξίσου σημαντικό εθελοντικό χώρο στην Ελλάδα ο οποίος εμπλέκεται με τον προηγούμενο. Τα άτομα αυτού του χώρου είναι

⁷ Παναγιωτοπούλου, Ρ., 2000, «Εθελοντισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες: Διεθνής εμπειρία», μελέτη ΕΤΕΒΑ, τόμος Ι, Αθήνα

πολίτες με μεσαία και υψηλά εισοδήματα, που έχουν την ανάγκη φιλανθρωπικής προσφοράς

3. Ο «σύγχρονος εθελοντικός χώρος Α». Πρόκειται για έναν χώρο ο οποίος αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια, και στον οποίο οι οργανώσεις έχουν τα παρακάτω χαρακτηριστικά

- Ιδρύονται από ομάδες ή άτομα που δέχονται επιρροές και εμπειρίες από εθελοντικές οργανώσεις του εξωτερικού
- Απευθύνονται σε ομάδες στόχους που στην Ελλάδα θεωρούνται «σύγχρονα» κοινωνικά προβλήματα όπως είναι οι ομάδες κοινωνικού αποκλεισμού κλπ
- Έχουν οι οργανώσεις αυτές σύγχρονες μορφές επικοινωνίας και οργάνωσης

4. Ο «σύγχρονος εθελοντικός χώρος Β». Η διαφοροποίηση σε αυτόν τον χώρο έχει να κάνει με το ότι ο χώρος αυτός έχει έντονο παρεμβατικό χαρακτήρα και αντιμετωπίζει τον εθελοντισμό σαν πολιτική παρέμβαση ενώ σε κάποιες άλλες οργανώσεις ο σκοπός τους δεν είναι να λύσουν προβλήματα αλλά η υπογράμμιση της προσωπικής ευθύνης και η ανάδειξη κοινωνικών αναγκών αλλά και των αιτιών που βρίσκονται πίσω από αυτές⁸.

1.6. Το μέγεθος του εθελοντισμού στην Ελλάδα

Στην χώρα μας ο εθελοντικός τομέας δεν παρουσιάζει έντονα σημάδια ανάπτυξης σε σχέση με άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Υπάρχουν Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται περίπου 1200 οργανώσεις που έχουν μη κυβερνητικό χαρακτήρα.

⁸ Κοκκινάκη, Σ., 1996, «Η εθελοντική προσφορά στην σύγχρονη κοινωνία», Έκδοση Ελληνικού Συλλόγου Ανάδοχων Οικογενειών

Αν λάβουμε υπόψη μας ότι για να νομιμοποιηθεί η κάθε εθελοντική οργάνωση απαιτείται να έχει τουλάχιστον 21 εγγεγραμμένα μέλη διαπιστώνουμε ότι σε αυτές τις οργανώσεις δραστηριοποιούνται τουλάχιστον 25.200 άτομα. Υποθέτοντας ότι κατά μέσο όρο σε κάθε οργάνωση υπάρχουν ως μέλη περίπου 100 άτομα τότε συμπεραίνουμε ότι τα μέλη στις διάφορες εθελοντικές οργανώσεις, στο σύνολο της χώρας είναι περίπου 120.000.

Βασικό χαρακτηριστικό του εθελοντισμού στην χώρα μας είναι ότι δεν χαρακτηρίζεται από κάποια δευτεροβάθμια όργανα και δεν είναι συγκροτημένος οργανωτικά σε επίπεδο ενώσεων. Ο πιο συνηθισμένος χαρακτήρας μιας εθελοντικής οργάνωσης στην χώρα μας είναι αυτός που λειτουργεί τοπικά με κάποιες συνδέσεις σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο⁹.

⁹ Κοκκινάκη, Σ., 1996, «Η εθελοντική προσφορά στην σύγχρονη κοινωνία», Έκδοση Ελληνικού Συλλόγου Ανάδοχων Οικογενειών

Κεφάλαιο 2

Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες

2.1. Ανάλυση ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Με τον όρο ευπαθείς κοινωνικές ομάδες εννοούμε όλες εκείνα τα άτομα τα οποία έχουν κάποια χαρακτηριστικά που τους ξεχωρίζουν από τους "συνηθισμένους" ανθρώπους, και τους εμποδίζουν στο να έχουν πρόσβαση σε ορισμένα δικαιώματα που παρέχονται από την κοινωνία μας όπως είναι το δικαίωμα για περίθαλψη, για υγεία, για προσβασιμότητα και χρήση των υγειονομικών υπηρεσιών.

Τα άτομα αυτά ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες και δεν είναι εύκολο να χρησιμοποιήσουν ή να καταναλώσουν ορισμένα είδη ή ποσά οικονομικών ή κοινωνικών πόρων.

Η παραπάνω ερμηνεία προσδιορίζει την γενική κατάσταση που επικρατεί σχετικά με τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Οι μειονοτικές αυτές ομάδες συνήθως χωρίζονται σε φυλετικές, σε εθνικές και σε θρησκευτικές μειονότητες. Συνήθως τα μέλη αυτών των ομάδων έχουν μια κοινή ιστορία και κουλτούρα και περνούν στους απογόνους τους τις πεποιθήσεις και τις αξίες της ομάδας τους. Επίσης σημαντικό χαρακτηριστικό τους είναι οι στενές σχέσεις που τους διακρίνουν σε σχέση με την υπόλοιπη κοινωνία.

Οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες συνήθως είναι χαμηλής εισοδηματικής τάξης και μορφωτικού επιπέδου, με ορισμένες εξαιρέσεις πάντα.

Συνήθως κατέχουν μια μειονεκτική θέση στην κοινωνία γεγονός που τους απομονώνει ακόμα περισσότερο από αυτήν. Η ταυτότητά των μειονοτήτων δεν μπορεί να προσδιοριστεί εύκολα. Πολλές φορές βρίσκονται εκτεθειμένοι στην κοινωνία.

Τα περισσότερα άτομα που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες συνήθως κλείνονται στον εαυτό τους και να ζουν μια εξαιρετικά περιορισμένη και απομονωμένη ζωή ή μια εξατομικευμένη ζωή.

Ορισμένες μειονοτικές ομάδες αναγνωρίζονται ως ένα σύνολο ατόμων, που οδηγούν τη ζωή τους σε απομόνωση επειδή επιλέγουν ως κοινωνικό ρόλο την εξάρτηση και την υποταγή. Επίσης αρκετοί είναι και αυτοί οι οποίοι αναπτύσσουν μια αμυντική ή αυτό-προστατευτική συμπεριφορά προς τους άλλους.

Στις ευπαθείς κοινωνικές κατηγορίες ανήκουν άτομα τρίτης ηλικίας, άτομα με ειδικές ανάγκες, άστεγες οικογένειες, άνθρωποι που διεκδικούν κοινωνική ασφάλιση, μονογονεϊκές οικογένειες, τσιγγάνοι, μετανάστες αλλά και κάποιοι που ζουν σε διάφορα ιδρύματα.

Ορισμένες από αυτές τις μειονότητες, όπως είναι οι ηλικιωμένοι και οι συνταξιούχοι, θεωρείται ότι αποτελούν αποτέλεσμα της εργασιακής και της κοινωνικής αλλαγής.

Η κοινωνία εκφράζει τις αξίες της μέσα από τη νομοθεσία, τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και τις παροχές στην κοινωνική πρόνοια, την κοινωνική ασφάλιση και το επάγγελμα.

Παράγοντες όπως είναι η εμπιστοσύνη στον εαυτό μας, τα εκπαιδευτικά προσόντα, η εκσυγχρονισμένη επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία, η επιδεξιότητα, η αποταμίευση και

αφοσίωση στο σπίτι, ο γάμος και η οικογένεια είναι ορισμένες από τις βασικές αξίες που προωθεί η κοινωνία την σημερινή εποχή.

Άτομα ή ομάδες που δεν καταφέρνουν να ανταποκριθούν στις παραπάνω αξίες, κρίνονται από την κοινωνία και θεωρούνται ότι δεν θα καταφέρουν να επιτύχουν αυτές τις αξίες με αποτέλεσμα να κατατάσσονται στην κατηγορία των μειονοτήτων.

Οι μειονότητες διακρίνονται σε κατηγορίες ανάλογα με την ιδιαιτερότητα τους. Αυτές οι κατηγορίες είναι οι εξής:

1. Μονογονεϊκές οικογένειες.
2. Άνεργοι
3. Οικογένειες που προσβλήθηκαν από μια μακροχρόνια ασθένεια ή από τραύμα ενός μέλους που οδήγησε σε αναπηρία
4. Οικογένειες οι οποίες είναι άλλων εθνικοτήτων
5. Οικογένειες μεταναστών
6. Οικογένειες Τσιγγάνων ¹⁰

Στην συνέχεια θα αναλύσουμε τις πιο σημαντικές κατηγορίες ευπαθών κοινωνικών ομάδων

2.2. Μετανάστες

Από την δεκαετία του '70 οι έντονες οικονομικές εξελίξεις στην χώρα μας που οδήγησαν στην αύξηση των επενδύσεων και στην συνεχόμενη αύξηση των νέων θέσεων εργασίας προκάλεσαν την προσέλκυση πολλών αλλοδαπών στην χώρα μας και στην αύξηση του όγκου των μεταναστών.

¹⁰ Booth, C., 1904, «Life and Labour of the People in London», τόμος 2, Macmillan, London

Εκείνη την περίοδο για πρώτη φορά το ξένο εργατικό δυναμικό έκανε την εμφάνιση του στην χώρα μας. Στις αρχές της δεκαετίας του '80 ο αριθμός των αλλοδαπών μεταναστών στην χώρα μας κυμαινόταν γύρω στα 30.000 άτομα από τους οποίους οι περισσότεροι είχαν άδεια εργασίας.

Την ίδια περίοδο, μαζί με το νόμιμο εργατικό δυναμικό δημιουργήθηκε και το παράνομο εργατικό δυναμικό το οποίο απασχολούνταν σε ανειδίκευτες εργασίες.

Ύστερα από τη δεκαετία του 1980 και λόγω της συνεχούς ανόδου της οικονομίας της Ελλάδος και εξαιτίας των πολλών θετικών εξελίξεων στην χώρα μας το ξένο εργατικό δυναμικό άρχισε να έχει μια ανοδική πορεία σε μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα από ένα σημείο και μετά να επηρεάζεται και η εγχώρια εργασία αφού τα ξένα εργατικά χέρια ήταν και τα πιο φθηνά.

Καθώς τα χρόνια περνούσαν ο αριθμός των αλλοδαπών μεταναστών στην χώρα μας αυξανόταν συνεχώς φτάνοντας μέχρι και την σημερινή εποχή τα 3.000.000. Οι αιτίες που οδήγησαν σε αυτήν την μεγάλη αύξηση ήταν η ανάγκη για περισσότερο εργατικό δυναμικό, η φτώχεια που επικρατούσε σε γειτονικές χώρες όπως η Αλβανία, η προετοιμασία για τους Ολυμπιακούς αγώνες στην χώρα μας και η ανάγκη για φτηνή εργασία.

Ωστόσο η αντιμετώπιση τους από την ελληνική κοινωνία δεν ήταν η καλύτερη ούτε η πιο αποτελεσματική καθότι η πολιτεία δεν είχε προβλέψει πώς να αντιμετωπίσει έναν τόσο μεγάλο όγκο μεταναστών από τους οποίους οι περισσότεροι είχαν εισέλθει στην

χώρα μας παράνομα και εργάζονταν χωρίς ασφάλιση και χωρίς να έχουν την δυνατότητα ίσης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας¹¹.

Επίσης με την πάροδο των ετών η εγκληματικότητα στην χώρα μας παρουσίασε ανοδικές τάσεις με αποτέλεσμα πολλές φορές υπαίτιοι να είναι οι αλλοδαποί. Το γεγονός αυτό τους στιγματίσε κοινωνικά με αποτέλεσμα να τεθούν από την ελληνική κοινωνία στο περιθώριο και να αποτελέσουν μια μειονοτική ομάδα.

2.3. Άτομα με ειδικές ανάγκες

Έννοιες όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η κοινωνική δικαιοσύνη, η ισότητα, ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας δοκιμάζονται μέσα από τα πρακτικά μοντέλα για την ενίσχυση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην χώρα μας έχουν δείξει ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες αποτελούν το 10% του συνόλου της Ελλάδας δηλαδή είναι περίπου 1.000.000 άνθρωποι.

Τα άτομα αυτά συνήθως δεν μπορούν να εργαστούν και να συνεισφέρουν στην κοινωνία με αποτέλεσμα πολλές φορές να νιώθουν αποκλεισμένα και στο περιθώριο.

Λόγω της απουσίας του ατόμου από την ενεργό ζωή, ενισχύεται η εξάρτηση του από την οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον ενώ παράλληλα ενισχύεται και η ρατσιστική συμπεριφορά των άλλων.

Επίσης η ελληνική αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από υψηλή ανεργία και ανταγωνισμό γεγονός που δημιουργεί πρόσθετες

¹¹ Καβουνίδη, Τζ., 1999, «Διαστάσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα», Ελληνική Εμπειρία

δυσκολίες στα άτομα με ειδικές ανάγκες σε ότι έχει να κάνει με την εξεύρεση απασχόλησης. Αποτέλεσμα αυτού είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες να υφίστανται ένα «διπλό αποκλεισμό» ο οποίος είναι από την μια πλευρά εργασιακός και από την άλλη κοινωνικός.

Ο κρατικός και κοινωνικός μηχανισμός είναι αναγκαίο να κινηθεί μέσα από συντονισμένες ενέργειες και μέσα από την αποφασιστική θέληση ώστε να περιοριστούν οι διακρίσεις, τα προβλήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες και να ενισχυθεί η αυτόνομη δράση τους.

Ωστόσο εκτός από την κοινωνία που θα πρέπει να λάβει κάποια μέτρα την ευθύνη έχει και το κάθε άτομο ξεχωριστά, το οποίο θα πρέπει να σέβεται τις ανάγκες των ατόμων αυτών και να συνειδητοποιήσει το έντονο πρόβλημα προκειμένου να δράσει άμεσα¹².

2.4. Τσιγγάνοι

Οι τσιγγάνοι ανέκαθεν αποτελούσαν μια μειονοτική ομάδα αφού μέχρι σήμερα δεν έχουν καταφέρει να γίνουν αποδεκτοί από το κοινωνικό σύνολο. Αυτό οφείλεται σε ένα πλέγμα θεσμών, συμπεριφορών και στάσεων που τους διακρίνει και τους στιγματίζει κάνοντας τους διαφορετικούς από τους υπολοίπους και για την κοινωνία κατώτερους.

Για τους τσιγγάνους ο τόπος διαμονής τους είναι ορισμένοι απομονωμένοι καταυλισμοί και συνοικίες. Τα άτομα αυτά δεν έχουν νερό, φως αλλά και τις αναγκαίες συνθήκες υγιεινής.

¹² Αθανασιάδου, Φ., 1997, «Περιορισμοί και προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελληνική Κοινωνία», Ελληνικά Γράμματα

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις που έχει ο ελληνικός πληθυσμός για μια άλλη πληθυσμιακή ομάδα όπως είναι στην περίπτωση αυτή οι τσιγγάνοι τους οδηγεί σε απόσταση και στήριξη της προκατάληψης, στην προσπάθεια τους να προσδώσουν μια διαφορετική εικόνα.

Οι Έλληνες τσιγγάνοι μέχρι σήμερα έχουν ζήσει διαφορετικά από την υπόλοιπη κοινωνία, έχουν διαφορετικό τρόπο ζωής, διαφορετική μεταχείριση από την κοινωνία και το κράτος και διαχωρίζονται από τους τσιγγάνους των υπόλοιπων χωρών αφού έχουν διαφορετική κουλτούρα¹³.

Στην Ελλάδα οι τσιγγάνοι αντιμετωπίζονται ως κατώτερα όντα λόγω τους διαφορετικού τρόπου ζωής τους και του χαμηλού επιπέδου διαβίωσης τους. Ζουν αποκλεισμένοι από την κοινωνία, αναγνωρίζονται ως στιγματισμένοι και παραμένουν μετά από πολλά χρόνια αβοήθητοι

2.5. Χρήστες ναρκωτικών ουσιών

Οι χρήστες ναρκωτικών ουσιών αποτελούν άλλη μια μειονοτική ομάδα η οποία στιγματίζεται από την κοινωνία και ακόμα και μετά την απεξάρτηση συνεχίζει να είναι αποκομμένη κοινωνικά.

Τα άτομα αυτά ακόμα και όταν αποκτήσουν μια δεύτερη ευκαιρία για ζωή δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτά από την κοινωνία, δεν μπορούν να βρουν δουλειά, να κάνουν οικογένεια και αρκετές φορές στρέφονται πάλι προς τον δρόμο των ναρκωτικών.

¹³ Γκότοβος, Α., 1996, «Ρατσισμός, Κοινωνικές, Ψυχολογικές και Παιδαγωγικές όψεις μιας ιδεολογίας και μιας πρακτικής», Γ.Γ.Α.Ε.

Η χρήση ναρκωτικών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως συνέπεια ή ως αιτία του κοινωνικού αποκλεισμού. Ειδικότερα η χρήση των ναρκωτικών μπορεί να επιδεινώσει τις συνθήκες διαβίωσης, όμως από την άλλη μεριά οι διαδικασίες κοινωνικής περιθωριοποίησης μπορούν να χαρακτηριστούν αιτία για την έναρξη της χρήσης ναρκωτικών.

Ωστόσο, η σχέση μεταξύ της χρήσης ναρκωτικών και του κοινωνικού αποκλεισμού δεν είναι μία σχέση αιτιώδους συνάφειας λόγω του ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν ισχύει για όλους τους χρήστες ναρκωτικών¹⁴

2.6. Κοινωνική επιρροή των μειονοτήτων

Σύμφωνα με μελέτες η κοινωνική επιρροή των ευπαθών κοινωνικών ομάδων είναι δυνατή και αποτελεί ένα συνηθισμένο φαινόμενο στις μέρες μας.

Σύμφωνα με αυτή την αντίληψη της επιρροής, η επιρροή των μειονοτήτων δεν είναι μόνο εφικτή αλλά χαρακτηρίζεται και ως ένα αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής πραγματικότητας.

Αμφισβητώντας η μειονότητα το αλάθητο των κοινωνικών κανόνων και αξιών της πλειοψηφίας, προκαλεί ρωγμή στην κοινωνία και στις αξίες αυτής προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο μια κατάσταση αμφιβολίας.

¹⁴ Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 1998, «Opioid overdose: trends, risk factors, interventions and priorities for action», Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

Η στάση των μειονοτικών ομάδων στην πραγματικότητα οδηγεί στην από μέρους τους διακοπή κάθε διαπραγμάτευσης και περιέχει έτσι μια σύγχρονη και μια διαχρονική σταθερότητα συμπεριφοράς¹⁵.

¹⁵ Παλαστάμος, Σ., «Οι μειονότητες και η στρατηγική τους», Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Κεφάλαιο 3

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

3.1. Έννοια και ιστορία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ο όρος «μη κυβερνητική οργάνωση» που χρησιμοποιείται στην Ελλάδα αποτελεί μετάφραση του αγγλικού όρου «non-governmental organization».

Ο όρος αυτός στην Ελλάδα έκανε την εμφάνιση του με τον Ν. 2371/1999 για την αναπτυξιακή βοήθεια αλλά και με τον Ν. 2646/1998 ο οποίος είχε να κάνει με την ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής φροντίδας.

Ο όρος μη κυβερνητική οργάνωση στην χώρα μας είναι ευρέως διαδεδομένος αν και αρκετοί θεωρούν ότι η σύνταξη αυτού του όρου είναι λανθασμένη.

Ειδικότερα υποστηρίζεται ότι στην ελληνική γλώσσα με τον όρο κυβέρνηση εννοούμε το όργανο εκείνο του Συντάγματος το οποίο προσδιορίζει την γενική πολιτική της χώρας και αποτελείται από τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς¹⁶.

Ωστόσο στην αγγλική γλώσσα ο όρος κυβέρνηση είναι πιο κοντά στην έννοια του κράτους και δεν αναγνωρίζεται ως το ανώτατο συλλογικό όργανο το οποίο λειτουργεί στα πλαίσια της εκτελεστικής εξουσίας όπως ισχύει στην περίπτωση της Ελλάδος.

Συνεπώς είναι πιο σωστό να ορίσουμε τις «μη κυβερνητικές οργανώσεις» ως «μη κρατικές οργανώσεις» δηλαδή να

¹⁶ βλ. άρθρα 81 και 82 του Συντάγματος

απομακρύνουμε τον όρο κυβέρνηση και να συμπεριλάβουμε τον όρο κράτος.

Ο όρος μη κυβερνητική οργάνωση έκανε την εμφάνιση του για πρώτη φορά το 1945 στο άρθρο 71 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών το οποίο αναγνώριζε την δυνατότητα αναγνώρισης συμβουλευτικού καθεστώτος σε διεθνείς αλλά και εθνικές «μη κυβερνητικές οργανώσεις» που λειτουργούσαν στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών.

Se διεθνές επίπεδο από το 1970 και μετά καταγράφηκε μια έντονη δραστηριότητα των μη κυβερνητικών οργανώσεων ιδιαίτερα εκείνων που αναπτύσσουν δραστηριότητα στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος και των προσφύγων. Οι οργανώσεις αυτές άρχισαν να αναπτύσσονται εκείνη την εποχή καθώς από τότε είχε ξεκινήσει να υπάρχει σοβαρό περιβαλλοντικό πρόβλημα και έντονη μετακίνηση προσφύγων¹⁷.

Στις δυτικές ευρωπαϊκές χώρες, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έγιναν ιδιαίτερα αισθητές κατά τη δεκαετία του 1990. Στις χώρες αυτές οι μη κυβερνητικές οργανώσεις ασχολήθηκαν με πολύ σημαντικά θέματα όπως είναι το οικολογικό – περιβαλλοντικό, το φεμινιστικό, το ειρηνιστικό, τα κινήματα για την ποιότητα ζωής και για τα δικαιώματα των μειονοτήτων.

Με αυτή τους την δράση οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις κατάφεραν να κερδίσουν ένα μέρος της κοινωνικής αναγνώρισης

¹⁷ Lindenberg, M., and Dobel, P., 1999, “ The Challenges of Globalization for Northern International Relief and Development NGOs” *International Political Science Review*

και της διάδοσης αυτών των κινημάτων στις δεκαετίες του '70 και του '80.

Εκτός από τις δυτικές χώρες σημαντική αναγνώριση των ΜΚΟ υπήρξε και στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπου με την κατάρρευση των απολυταρχικών καθεστώτων, προκλήθηκε μια σημαντική ανάπτυξη των μη κυβερνητικών οργανώσεων, γεγονός που σε ορισμένες περιπτώσεις είχε τις ρίζες του στη δυναμική της προηγούμενης περιόδου λόγω της εμφάνιση των πρώτων ρηγμάτων στα διάφορα καθεστώτα¹⁸

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο όρος «μη κυβερνητικές οργανώσεις» καλύπτει το σύνολο των μη κρατικών οργανώσεων που δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα και έχουν σαν στόχο κοινωνικά ή συλλογικά ωφέλιμους σκοπούς, ιδίως αυτούς που έχουν σχέση με την υπεράσπιση και προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Το βασικό στοιχείο που κάνει τις μη κυβερνητικές οργανώσεις να διαφέρουν από τις «οργανώσεις συμφερόντων» είναι ότι οι πρώτες δρουν για το γενικό καλό χωρίς να έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα ενώ οι δεύτερες μεριμνούν αποκλειστικά για την προστασία και προώθηση των ιδιαίτερων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων των μελών τους.

Η σχέση των μη κυβερνητικών οργανώσεων με την προάσπιση και προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων της κοινωνίας επιτρέπει ένα θετικό ορισμό τους¹⁹.

¹⁸ Παππά, Τ., 1999, «Από την αντιπολιτευόμενη κοινωνία στην κοινωνία των πολιτών, σε: Κοινωνία Πολιτών», Περιοδικό Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης .

¹⁹Chambers, S, and Kopstein, J., 2001, "Bad civil society", Political Theory

Με την πάροδο των χρόνων οι μετασχηματισμοί και οι αλλαγές που προκλήθηκαν στις διάφορες κοινωνίες ενίσχυσαν τον ρόλο των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των οποίων ρόλος είναι η ενδυνάμωση και η προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Παράγοντες όπως η ενδυνάμωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, η επικράτηση της «συνταγματικής δημοκρατίας», και η «παγκοσμιοποίηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων» επηρεάζουν σημαντικά την ανάπτυξη των μη κυβερνητικών οργανώσεων²⁰.

Την δεκαετία του '90, η ενίσχυση του ενδιαφέροντος για την «κοινωνία των πολιτών», δημιούργησε ένα θετικό κλίμα για τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες αναγνωρίζονται ως ο πιο χαρακτηριστικός θεσμός της «κοινωνίας των πολιτών» και ο πιο καλότερος εκπρόσωπός της²¹.

Κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι η παρουσία εθελοντικής δραστηριότητας. Ωστόσο, στο θέμα των μη κυβερνητικών οργανώσεων μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ των οργανώσεων που παρέχουν στα μέλη τους βοήθεια ή σε τρίτους κοινωνικές υπηρεσίες, υποστήριξη, και εθελοντική εργασία, και σε οργανώσεις που προωθούν και υποστηρίζουν ένα σκοπό ή μια κοινωνική ομάδα όπως για παράδειγμα τους μετανάστες, με στόχο την άσκηση πίεσης για τη μεταβολή της υπάρχουσας πολιτικής²².

Πάντως, η εθελοντική προσφορά της μη κυβερνητικής οργάνωσης και η προάσπιση μιας ομάδας ατόμων αποτελούν λειτουργίες των μη κυβερνητικών οργανώσεων οι οποίες συχνά έχουν άμεση σχέση

²⁰ Κοντιάδη Ξ., 2002, «Ο νέος συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001», Κομοτηνή

²¹ Lewis, D., 2001, "The Management of Non-Governmental Development Organizations", London

²² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1997, «Προώθηση του ρόλου των σωματείων και των ιδρυμάτων στην Ευρώπη», Λουξεμβούργο

λόγω του ότι οι εθελοντικές οργανώσεις αναλαμβάνουν ταυτόχρονα και έναν ρόλο διεκδίκησης δικαιωμάτων κάποιων μειονοτήτων.

3.2. Δραστηριότητες των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Είδαμε ότι βασικό γνώρισμα των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι η προσπάθεια για ανεξάρτητη πορεία και η μη πολιτική και μη οικονομική εξάρτηση τους από κρατικούς φορείς.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα μέλη των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι εθελοντές και αυτό τους προσδίδει ακόμα μεγαλύτερη αξία, αφού το κάθε μέλος προσφέρει το καλό χωρίς να επιδιώκει το κέρδος παρά μόνο την ικανοποίηση του να προσφέρει στον συνάνθρωπο ή στο περιβάλλον.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής όπως είναι ο πολιτισμός, η οικολογία, ο αθλητισμός, η πολιτική, τα παιδαγωγικά θέματα, της ισότητας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης.

Παγκοσμίως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν μεγάλη συμμετοχή σε πολλά θέματα που τους αφορούν. Τα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κόσμος των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι μεγάλων διαστάσεων και πολύ ενεργός.

3.3. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Πολιτική

Πολλοί πιστεύουν ότι μια μη κυβερνητική οργάνωση δημιουργείται με σκοπό να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της κυβέρνησης και διαφόρων κομμάτων, γεγονός το οποίο δεν ισχύει.

Ειδικότερα οι λειτουργίες των κομμάτων συνήθως ταξινομούνται σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Από την μια πλευρά έχουμε τις αντιπροσωπευτικές λειτουργίες, στις οποίες εμπεριέχονται τα συμφέροντα, η κινητοποίηση των πολιτών και η προώθηση της πολιτικής συμμετοχής μέσω της κομματικής δραστηριότητας, ενώ από την άλλη υπάρχουν οι θεσμικές ή διαδικαστικές λειτουργίες, στις οποίες περιλαμβάνονται η οργάνωση της εκλογικής διαδικασίας, η προετοιμασία του πολιτικού προσωπικού και των υποψήφιων και η οργάνωση του Κοινοβουλίου.

Ο ρόλος των κομμάτων την σημερινή εποχή έχει αλλάξει αφού πλέον σήμερα τα κόμματα αναγνωρίζουν τις μη κυβερνητικές οργανώσεις ως σοβαρούς ανταγωνιστές. Οι δραστηριότητες των μη κυβερνητικών οργανώσεων με διάφορα θέματα τις φέρνει σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με τα πολιτικά κόμματα τα οποία πρέπει να ασχολούνται με όλες τις όψεις της πολιτείας με αποτέλεσμα να παραμελούν τα θέματα που προβάλλουν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Παγκοσμίως, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις λόγω του ότι έχουν τοπικούς και εθνικούς εκπροσώπους σε περισσότερες χώρες και επειδή διαθέτουν πολλές δομές υποστήριξης και συντονισμού, ασκούν πιο ισχυρή πίεση από τα πολιτικά κόμματα που λειτουργούν στο πλαίσιο Κράτους-Έθνους²³.

²³ Σωτηρέλη, Γ., 2000, «Σύνταγμα και Δημοκρατία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» Κομοτηνή

Το ίδιο ισχύει και για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού ακόμη είναι ασταθές το θέμα της δημιουργίας ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων²⁴. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην συνεργασία των ευρωπαϊκών θεσμών με τις ΜΚΟ.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν την δυνατότητα να προωθήσουν τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά με πιο αποτελεσματικό τρόπο από ότι τα κόμματα, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την διαμόρφωση της πολιτικής ζήτησης όσο και την συνεργασία με τη δημόσια διοίκηση στο πλαίσιο της παροχής κοινωνικών ή άλλων υπηρεσιών.

Τα χαρακτηριστικά αυτά των μη κυβερνητικών οργανώσεων τις καθιστούν μια σημαντική συνιστώσα για την σωστή λειτουργία της δημοκρατίας²⁵.

Με την σειρά τους οι ΜΚΟ αναγνωρίζονται ως οι συλλογικές κοινωνικές υποκειμενικές οργανώσεις οι οποίες λειτουργούν υπό συνθήκες «διαρκούς δημοκρατίας». Σημαντικό χαρακτηριστικό της «διαρκούς δημοκρατίας» είναι η συνεχής παρουσία των πολιτών. Η έννοια της «διαρκούς δημοκρατίας» δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην χρήση των νέων τεχνολογιών της επικοινωνίας και της πληροφόρησης.

Σε περίπτωση που οι μη κυβερνητικές οργανώσεις χαρακτηριστούν ως προνομιακοί χώροι της κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής των πολιτών, τότε το φαινόμενο της διαρκούς δημοκρατίας θα

²⁴ Σπουρδαλάκη, Μ., - Μποτόπουλου, Κ., - Ξηρού, Τ., - Τάσση, Χ., 2001, «Ευρωπαϊκό σοσιαλιστικό κόμμα», Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Αθήνα

²⁵ Παιονίδη, Φ., 1998, «Διαβουλευτική δημοκρατία και ελευθερία της έκφρασης», Επιστήμη και Κοινωνία, τευχ. 1

πρέπει να ενθαρρυνθεί από το Κράτος, λόγω του ότι η προώθηση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά θα είναι μια συνταγματική αξία και θα έχει αποκτήσει μεγάλη σημασία.

Ένα κοινό σημείο που θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχει μεταξύ των κομμάτων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι η οικονομική ενίσχυση που δέχονται και οι δύο οι κατηγορίες από το κράτος. Τα κόμματα δέχονται χρηματοδότηση για τις εκλογικές και λειτουργικές τους δαπάνες ενώ οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δέχονται ενίσχυση προκειμένου να υποστηριχθεί η δράση τους.

Το γεγονός ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος δεν έχει κάνει απόλυτα με το γεγονός ότι τα κόμματα δεν αποτελούν τις θεμελιώδεις βάσεις της λαϊκής κυριαρχίας.

3.4. Σπουδαιότητα των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Στις μέρες μας οι πολίτες έχουν μάθει να αντιδρούν, να μάχονται για τα δικαιώματά τους και να συμμετέχουν στις αποφάσεις που τους αφορούν. Οι πολίτες μπορούν να εντοπίσουν τα προβλήματα της κοινωνίας και τις απειλές που υπάρχουν, και έχουν πλέον φωνή για να αναπτύξουν πρωτοβουλίες και αντιστάσεις.

Ο πυρήνας αυτής της ενεργοποίησης και κινητοποίησης των πολιτών είναι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις στις οποίες οργανώσεις οι πολίτες οφείλουν την αφύπνισή τους και την δημιουργία καλύτερων συνθηκών ζωής.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες επιδιώκουν το καλύτερο για την κοινωνία στοχεύουν στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου και στην ενίσχυση της ελπίδας.

Οι οργανώσεις μάχονται για την ανθρώπινη ζωή και για την αξιοπρέπεια. Αγωνίζονται για την Παγκόσμια Ειρήνη, αλλά και για την προσφορά βοήθειας στους ανθρώπους που γίνονται θύματα πολεμικών συγκρούσεων ιδιαίτερα σε ότι έχει να κάνει με την ιατρική και την φαρμακευτική περίθαλψη, αλλά και με την προώθηση ανθρωπιστικής βοήθειας στους αμάχους.

Εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις επιδιώκουν και την προστασία του περιβάλλοντος, την αειφόρο και βιώσιμη ανάπτυξη και την περιβαλλοντική ισορροπία.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δίνουν μεγάλη προσοχή σε δράσεις που έχουν σχέση με την αντιμετώπιση κοινωνικών αποκλεισμών, με την ενσωμάτωση ειδικών ομάδων του πληθυσμού στην κοινωνία, με την προστασία του περιβάλλοντος και του πολιτισμού μας και με την προσφορά στους μη προνομιούχους στον οικονομικό ιστό και το κοινωνικό σύνολο.

Επίσης σημαντική είναι και η προσφορά τους σε θέματα καταπολέμησης της φτώχειας για την ενίσχυση της κοινωνική συνοχή, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν και δράσεις σχετικές με την ενίσχυση της κοινωνικής προσφοράς και της αλληλεγγύης με στόχο την κοινωνική δικαιοσύνη.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις χαρακτηρίζονται ως υγιής αντίδραση της κοινωνίας στα σύγχρονα περιβαλλοντικά, οικονομικά, κοινωνικά, ανθρωπιστικά και πολιτιστικά προβλήματα.

Η κοινωνία αποδέχεται τις μη κυβερνητικές οργανώσεις ως μια από τις χαρακτηριστικότερες εκφράσεις κάθε ανοικτής κοινωνίας. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αποτελούνται από ιδεαλισμό και καλές προθέσεις ενώ πολλές φορές η κοινωνία δεν συμβαδίζει με την λειτουργία τους και δεν τις υποστηρίζει αλλά αντίθετα τις αγνοεί, αδιαφορώντας για την προσφορά των οργανώσεων αυτών στην κοινωνία.

Είναι χρέος της κοινωνίας να ενισχύσει τις υπάρχουσες δομές δράσης και συνεργασίας με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και να ενισχύσει την προσπάθεια τους για την επίλυση των διαφόρων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι το έργο των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι κάτι περισσότερο από προσφορά. Είναι έργο που επιδιώκει το όφελος του κοινωνικού συνόλου και της πολιτείας. Η συνειδητοποίηση ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι μέρος της κοινωνίας είναι αναγκαίο να γίνει άμεσα προκειμένου να συνεχιστεί η εξελικτική τους πορεία²⁶.

3.5. Εσωτερικό, εξωτερικό και διεθνές περιβάλλον ΜΚΟ

Με τον όρο εσωτερικό περιβάλλον εννοούμε όλους εκείνους τους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την εσωτερική οργάνωση των ΜΚΟ και ασκούν θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις σε αυτήν

Το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης μπορεί να επηρεαστεί από το ανθρώπινο δυναμικό της οργάνωσης. Τα άτομα τα οποία

²⁶ Σιούφας, Δ., 2003, «ΜΚΟ: Σωστές αρχές ανεπαρκείς βάσεις», Παρουσίαση σε Συνέδριο

απασχολούνται σε αυτό είναι και η βάση και η δύναμη της ΜΚΟ και αυτοί οι οποίοι βοηθούν στην επίτευξη των στόχων της. Πολύ σημαντική είναι και η συμβολή των εθελοντών σε αυτές τις οργανώσεις οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους χωρίς αμοιβή αλλά μόνο για να βοηθήσουν.

Εξίσου σημαντικό στοιχείο για μια ΜΚΟ είναι και οι στόχοι τους οποίους θέτει και αποσκοπεί να τους πετύχει ώστε να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο και να αποκτήσει διεθνή δραστηριότητα. Οι στόχοι που θέτει η ΜΚΟ θα πρέπει να έχουν σωστή κατεύθυνση ώστε να μπορεί να χαράζει και σωστή πολιτική και να οδηγείται στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Εξίσου σημαντικός παράγοντας για μια ΜΚΟ είναι και το σύστημα διοίκησης. Χωρίς σωστή διοίκηση και οργάνωση μια ΜΚΟ δεν μπορεί να αναπτυχθεί, να λειτουργήσει σωστά και αποτελεσματικά.

Επίσης μια ΜΚΟ θα πρέπει να παρέχει την κατάλληλη υποδομή. Η υποδομή είναι αναγκαία προκειμένου να στηρίζει τις μειονότητες.

Παράλληλα θα πρέπει μια ΜΚΟ να μπορεί να ανταλλάσσει πληροφορίες με άλλους παρόμοιους φορείς προκειμένου να υπάρχει άμεση συνεργασία και αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων

Τέλος ένας άλλος σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει το εσωτερικό περιβάλλον μιας ΜΚΟ είναι η ευαισθητοποίηση του κοινού το οποίο θα μπορεί να υποστηρίζει και να ενισχύει τις δράσεις των ΜΚΟ.

Με τους παραπάνω παράγοντες μια ΜΚΟ μπορεί να αναπτύξει το εσωτερικό της περιβάλλον και άρα να προβεί σε σωστές ενέργειες

Όσον αφορά το εξωτερικό της περιβάλλον μια ΜΚΟ έχει πολλούς παράγοντες που μπορεί να ενεργοποιήσει αν θέλει να αναπτυχθεί. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι η φύση του έργου το οποίο προωθεί. Από την στιγμή που η ΜΚΟ θα καταφέρει να κάνει γνωστό το έργο το οποίο προωθεί τότε θα έχει πετύχει την ευαισθητοποίηση και την υποστήριξη του κοινού και της πολιτείας.

Εξίσου σημαντική είναι και η χρηματοδότηση που χορηγείται στην ΜΚΟ είτε από κληρονομίες, δωρεές, χορηγίες και κυβερνητικές παροχές. Με επαρκές κεφάλαιο η ΜΚΟ μπορεί να λειτουργήσει αποδοτικά και μπορεί να προβεί στην εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος υποστήριξης το οποίο να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του προγράμματος που προωθεί.

Επίσης θα πρέπει να υπάρχει και προσβασιμότητα στην πληροφόρηση. Πιο συγκεκριμένα η ΜΚΟ θα πρέπει να έχει πληροφόρηση των προβλημάτων που υπάρχουν προκειμένου να μπορέσει να προγραμματίσει διάφορες δράσεις και να τις υλοποιήσει.

Τέλος η ΜΚΟ για να μπορέσει να αναπτύξει αρκετά και σωστά το εξωτερικό της περιβάλλον θα πρέπει να έχει επαρκή στήριξη για τις ενέργειες τις οποίες προωθεί αλλά και την ευαισθητοποίηση των πολιτών.

Στο διεθνές περιβάλλον μιας ΜΚΟ υπάρχουν σημαντικές επιρροές. Εξαιτίας του ανοίγματος των αγορών και την ανάπτυξης της παγκοσμιοποίησης που έχει παρουσιαστεί οι ΜΚΟ των διαφόρων

χωρών μπορούν να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να λειτουργήσουν ως μια δύναμη για το κοινό καλό.

Επίσης λόγω της παγκοσμιοποίησης ενισχύεται το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον οπότε η κάθε ΜΚΟ μπορεί από μόνη της να βοηθήσει σε ένα πρόβλημα που κάνει την εμφάνιση του σε κάποια άλλη χώρα

Συμπερασματικά οι ΜΚΟ μπορούν εύκολα να αναπτύξουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν, ωστόσο για να επιτευχθεί αυτό είναι αναγκαίο να λάβει τις σωστές αποφάσεις η ΜΚΟ και να πράξει τα αναγκαία.

Εκτός των παραπάνω, είναι αναγκαίο να αναφέρουμε τι θα πρέπει να ισχύει για να είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση βιώσιμη. Ειδικότερα θα πρέπει:

- Να υπάρχουν σταθεροί πόροι στην ΜΚΟ, δηλαδή να έχει συγκεκριμένα σταθερά έσοδα τα οποία θα μπορούν να εξασφαλίσουν την επιβίωση της και την κάλυψη των βασικών εσόδων της
- Θα πρέπει να έχει πρόσβαση στην πληροφόρηση, δηλαδή η μη κυβερνητική οργάνωση θα πρέπει να μπορεί να έχει πληροφορίες ώστε να λαμβάνει διάφορες αποφάσεις ανάλογα με την πληροφόρηση που λαμβάνει
- Θα πρέπει να έχει δίκτυο ώστε να συνεργάζεται και με άλλους φορείς οι οποίοι θα υποστηρίζονται και θα αλληλοβοηθούνται

- Επίσης θα πρέπει να έχει εξειδίκευση για να παρέχει τις αναγκαίες υπηρεσίες
- Θα πρέπει να μπορεί ενθαρρύνει και να υποστηρίζει νέες δραστηριότητες οι οποίες θα προωθήσουν νέες ενέργειες της
- Θα πρέπει να προωθεί εκστρατείες ευαισθητοποίησης
- Να προσελκύει συνεχώς εθελοντές οι οποίοι θα προσφέρουν εργασία και θα βοηθούν στην κάλυψη των αναγκών της ΜΚΟ αλλά και των προγραμμάτων της.
- Τέλος είναι αναγκαίο να έχει την δυνατότητα να καταρτίζει στελέχη, να διαδίδει καλές πρακτικές και να ενισχύει τον ρόλο της εκπροσώπησης όλων των ΜΚΟ μέσω της τήρησης κανόνων

Για μια ΜΚΟ οι παραπάνω παράγοντες μπορούν να είναι πολύ σημαντικοί για την βιωσιμότητα της. Αυτό που θα πρέπει όμως να τονιστεί είναι ότι οι μη κυβερνητικές οργανώσεις θα πρέπει να έχουν και πόρους χρηματοδότησης.

Συνεπώς η μη κυβερνητική οργάνωση για να πετύχει χρηματική βιωσιμότητα θα πρέπει να δέχεται

- 1.Συνδρομές
2. Δωρεές
- 3.Κληρονομιές
- 4.Χρηματοδότηση απο φορείς όπως είναι:
 - Ευρωπαϊκή Ένωση
 - Ελληνικό Δημόσιο
 - Ιδιωτικά Ινστιτούτα & Ιδρύματα

3.6. Η μη ορθολογική χρήση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Με την μέχρι τώρα ανάλυση του ρόλου που παίζουν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις την κοινωνία παγκοσμίως αλλά και σε κάθε χώρα ξεχωριστά είδαμε ότι αυτού του είδους οι οργανώσεις βοηθούν σημαντικά στην προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων και συμβάλλουν στην προάσπιση του κοινού καλού.

Το κυρίαρχο δυτικό μοντέλο της κοινωνίας των πολιτών οδηγεί όλο και λιγότερο στην κοινωνική και οικονομική συνοχή αλλά και στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας σε σχέση με κάποια άλλα μοντέλα κοινωνικής τάξης.

Κυριαρχούν δύο βασικές απόψεις σχετικές με την κοινωνική αλλαγή και την ανάπτυξη:

1. Η πρώτη άποψη αναφέρει ότι ο μόνος τρόπος για την επίτευξη της κοινωνικής αλλαγής και ανάπτυξης είναι η κατάκτηση της εξουσίας από το λαό. Την άποψη αυτή ενστερνίζονται διάφορα πολιτικά σχήματα που προβάλλουν θέσεις για το σύνολο της κοινωνικής οργάνωσης και προτείνουν ολοκληρωμένα κοινωνικά μοντέλα ενώ παράλληλα ζητούν την διαχείριση για να τα υλοποιήσουν.

2. Στον αντίποδα βρίσκονται φορείς πολιτών που δραστηριοποιούνται με προβλήματα χωρίς να επιζητούν την ανάληψη της εξουσίας. Συχνά συγκεντρώνουν μεγάλο μερίδιο της κοινής γνώμης.

Η σωστή χρήση του όρου «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» βασίζεται στην άρνηση της κρατικής ιδιότητας. Συνήθως συμπεριλαμβάνεται και το «μη κερδοσκοπικό» στοιχείο στα χαρακτηριστικά των ΜΚΟ προκειμένου να διαφοροποιηθούν από το χώρο της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Επιπλέον, καθώς η συρρίκνωση της ευθύνης αλλά όχι της παρέμβασης του κράτους, αποτελεί αναμφισβήτητη διεθνή τάση, είναι λογικό ο Μη Κυβερνητικός χώρος να αυξάνεται ανάλογα.

Οι ΜΚΟ ξεχωρίζουν για την εντυπωσιακή τους ποικιλομορφία σε όλα τα επίπεδα όπως για παράδειγμα το νομικό τους πρόσωπο, την εσωτερική τους οργάνωση, το κοινό τους, τα μέσα που διαθέτουν για να πλαισιώσουν την δράση τους.

Η ελληνική κυβερνητική πολιτική έρχεται να υποστηρίξει τις ΜΚΟ με ένα νέο νομικό πλαίσιο (2731/99). Ωστόσο πάντα υπάρχει ο κίνδυνος να απειληθούν μέσω της παρέμβασης του κράτους αυτά τα στοιχεία που έχουν κάνει τις ΜΚΟ να διακριθούν μέχρι σήμερα. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι η ανεξαρτησία, η ποικιλομορφία και η αποτελεσματικότητά τους.

Ωστόσο σε μια ΜΚΟ μπορεί η ποικιλότητα να μειώνεται τάχιστα, καθώς όλο και περισσότερες ΜΚΟ στρέφονται προς την αλλαγή του καταστατικού τους ώστε να ενταχθούν σε νέα πλαίσια χρηματοδότησης.

Όσο για τις υπάρχουσες οργανώσεις που δεν δέχονται να αλλάξουν μένουν εκτός παιχνιδιού.

Παράλληλα, νέες οργανώσεις εμφανίζονται εκ του μηδενός, με μοναδικό σκοπό αυτό της βιωσιμότητας μέσω των γνωριμιών τους.

Την σημερινή εποχή οι πρωτοβουλίες και οι εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν καίριο ρόλο σε όλο και περισσότερες δημόσιες συζητήσεις που επηρεάζουν την αγορά και την πολιτική, σε θέματα όπως η αειφόρος ανάπτυξη, η ειρήνη, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και οι κίνδυνοι της τεχνολογίας.

Αν η πολιτική επιρροή υπολογίζεται βάση της αναγνώρισης που έχουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από επίσημους πολιτικούς φορείς εντός εθνικών κρατών και υπερεθνικών οργανισμών, όπως είναι τα Ηνωμένα Έθνη, τότε είναι δυνατόν να μιλήσουμε για την αύξουσα δυνητική εξουσία της παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών.

Παλιότερα τα έθνη της Ανατολικής Ευρώπης ποτέ δεν είχαν μια 'κοινωνία πολιτών'. Κοινωνία πολιτών υπάρχει μόνο όταν άτομα και ομάδες έχουν την ελευθερία να σχηματίζουν οργανώσεις που λειτουργούν ανεξάρτητα από το κράτος, και που μπορούν να μεσολαβούν μεταξύ των πολιτών και του κράτους.

Το πρόβλημα λοιπόν εντοπίζεται στο γεγονός ότι η ανεξαρτησία στη λειτουργία των ΜΚΟ δεν απειλείται μόνο από απαγορεύσεις, αλλά και από την κρατική παρέμβαση. Ακόμα περισσότερο, όταν η πολιτική του κράτους δεν αποτελεί μόνο την επιλεκτική χρηματοδότηση, αλλά και την μείωση των επιλογών των ΜΚΟ.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις να αξιολογούν ολόενα τη θέση τους απέναντι στις εξελίξεις, ώστε να μπορούν με βεβαιότητα να ισχυρίζονται ότι εξυπηρετούν συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτικές ανάγκες και δεν έχουν

μετατραπεί σε μηχανισμούς, για τους οποίους η λειτουργία έχει γίνει σχεδόν αποκλειστικός αυτοσκοπός.

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η ΜΚΟ δεν εξυπηρετεί σωστούς σκοπούς τότε θα πρέπει να σταματήσει την ύπαρξη της ή να αλλάξει άμεσα με βάση τις αλλαγές στην κοινωνία.

Την σημερινή εποχή στην Ελλάδα οι μη κυβερνητικές οργανώσεις δεν λειτουργούν βάσει ενός σωστού κώδικα ηθικής και προσφοράς για το κοινό καλό αφού οι περισσότερες οργανώσεις λειτουργούν με πάγιες αρχές, προκαθορισμένες και συμβατές με την έννοια της ανεξάρτητης οργάνωσης.

Είναι πάρα πολλές οι οργανώσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν στο παρελθόν και δεν έχουν παρουσιάσει δράση τόση και τέτοια ώστε να δικαιολογούν την καταγραφή τους ανάμεσα στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Ωστόσο, έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν σε διαδικασίες που δεσμεύουν και άλλες οργανώσεις ή χρηματοδοτούνται στο όνομα της ανύπαρκτης δράσης τους.

Το σκεπτικό που θα πρέπει να συνοδεύει την δημιουργία μιας Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης είναι η επισήμανση ενός κενού, η πίεση για την πλήρωσή του και τέλος η προσπάθεια να καλύψει το κενό μέσω της δράσης της οργάνωσης, των μελών και των εθελοντών της.

Αν δεν ευαισθητοποιηθεί κανένας αρμόδιος φορέας ώστε να αναλάβει τις απαραίτητες ενέργειες για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα που μπορεί να ευαισθητοποιήσει την πολιτεία τότε δεν θα μπορέσει να υπάρξει συμμετοχική δουλειά.

Για να επιτευχθεί συμμετοχική συνεργασία ή μη θα πρέπει να υπάρχει η βούληση της οργάνωσης να έρθει σε μικρή ή μεγάλη αντιπαράθεση με το κράτος, να καταγγείλει τις αμέλειες ή τις επιλογές του και να πιέσει δραστικά για να επανορθωθούν.

Ο επιμερισμός των ευθυνών και η πίεση για την ανάληψη δεσμεύσεων αποτελεί τμήμα της παρέμβασης ομάδων πολιτών που δεν επιθυμούν να μετατραπούν σε καλόψυχους φιλόανθρωπους περασμένων αιώνων.

Υπό αυτές τις συνθήκες, το επόμενο βήμα στις σχέσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με το κράτος έχει να κάνει με την άμεση εξάρτηση από τις επιλογές του, που σε ορισμένες περιπτώσεις οδηγήθηκε σε υποκατάσταση λειτουργιών της κρατικής πολιτικής.

Το καθεστώς διευκολύνει αρκετούς και από τις δύο πλευρές. Συνεπώς θα πρέπει να αναρωτηθούμε για το αν αποδεχόμαστε μια Μη Κυβερνητική οργάνωση που χρηματοδοτείται αποκλειστικά ή σχεδόν αποκλειστικά από θεσμικούς πόρους του κράτους.

Αντίστοιχοι προβληματισμοί υπάρχουν και για τη σχέση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων με το ιδιωτικό κεφάλαιο και γενικότερα τον ιδιωτικό τομέα.

Η χρηματοδότηση συνιστά το βασικότερο μοχλό πίεσης και δεσμεύει τις οργανώσεις με τρόπους που δύσκολα ανιχνεύονται. Ακόμα χειρότερη είναι η παραβίαση αρχών δεοντολογίας στη χρηματοδότηση. Για παράδειγμα οργανώσεις προστασίας του περιβάλλοντος να ενισχύονται από εταιρίες πετρελαίου²⁷.

²⁷ Παπαιωάννου, Κ., 2000, «ΜΚΟ: Τοπίο στην ομίχλη», Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι είναι δύσκολο να αποστασιοποιηθούν οι ΜΚΟ από τακτικές ή πολιτικές του κράτους και του ιδιωτικού κεφαλαίου και δεν μπορούν εύκολα να θίξουν κοινωνικές ατέλειες και αντιλήψεις που αντιτίθενται στους στόχους τους.

Αν οι πολιτικές, κοινωνικές, εθνικές και άλλες επικρατήσουν ως κριτήρια χάραξης της πολιτικής τους, κινδυνεύουν να γίνουν πρόσκαιροι ήρωες, που θα έχουν όμως χάσει την χωρίς σύνορα αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Η ισορροπία για να επιτευχθεί είναι συχνά δύσκολο και η πρόκληση τεράστια και κάποιες φορές ισχυρότερη από τις αντιστάσεις προσώπων και οργανώσεων.

Εξίσου σημαντικό γεγονός είναι επίσης πως η όποια κριτική απέναντι σε επιμέρους ή και γενικότερες επιλογές κάποιων οργανώσεων δε μπορεί να οδηγεί σε συνολική, αυθαίρετη απαξίωση όλων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Με άλλα λόγια δεν θα πρέπει οι λάθος κινήσεις μιας ΜΚΟ να επηρεάζει και τις άλλες και όλες να αναγνωρίζονται ως οργανώσεις λανθασμένης πολιτικής²⁸.

²⁸ Pierre Clastres, "Η κοινωνία ενάντια στο κράτος", Μετάφραση Κική Καψαμπέλη, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια

3.7. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις στον χώρο της υγείας

Από την μέχρι τώρα ανάλυση προσδιορίσαμε και ερμηνεύσαμε τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και πως αυτές λειτουργούν προκειμένου να προασπίσουν τα δικαιώματα των πολιτών.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς και ένας από αυτούς είναι και ο τομέας της υγείας.

Στον χώρο της Υγείας οι σπουδαιότερες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις είναι οι εξής:

- Αλεξανδρινός Φάρος
- Γιατροί του Κόσμου
- Γιατροί Χωρίς Σύνορα
- Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός
- UNICEF

Σκοπός των συγκεκριμένων ΜΚΟ είναι η προάσπιση και η προαγωγή της υγείας όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα όσων αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα και ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Όπου υπάρχει ανάγκη, οι ΜΚΟ παρεμβαίνουν προκειμένου να προσφέρουν βοήθεια και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Στην συνέχεια της μελέτης μας παρουσιάζονται οι δράσεις των Γιατρών Χωρίς Σύνορα και των Γιατρών του Κόσμου.

3.7.1. Γιατροί Χωρίς Σύνορα

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα είναι μια ιατρική ανθρωπιστική οργάνωση με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και με παράλληλη οικονομική και επιχειρησιακή ανεξαρτησία.

Η μη κυβερνητική αυτή οργάνωση είναι διεθνής με ανεξάρτητα τμήματα στο Βέλγιο, Ισπανία, Γαλλία, Ολλανδία, Λουξεμβούργο, και Ελβετία. Το διεθνές αυτό δίκτυο δυναμώνει συνεχώς έχοντας ως βάση το ανθρώπινο δυναμικό, τους χρηματοδότες και τους συντονιστές.

Το γραφείο που εδρεύει στην Γενεύη αναλαμβάνει την ομαλή ροή των πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και την αντιπροσώπευση του οργανισμού σε Ευρωπαϊκά θέματα.

Στην χώρα μας η οργάνωση έκανε την εμφάνιση της το 1990 ύστερα από προσπάθεια Ελλήνων Εθελοντών και με απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών.

Οι στόχοι στους οποίους καλείται να ανταποκριθεί η οργάνωση είναι οι εξής :

- Επίτευξη της ανθρωπιστικής αλληλεγγύης και πιο συγκεκριμένα της παροχής ιατρικής βοήθειας όπου υπάρχει ανάγκη ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία ή πολιτικές πεποιθήσεις.
- Προσπάθεια για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για τους πληθυσμούς που κινδυνεύουν.

- Βοήθειά σε πληθυσμούς που υποφέρουν, σε θύματα καταστροφών από φυσικούς ή ανθρώπινους παράγοντες, στα θύματα εχθροπραξιών και στις χώρες του τρίτου κόσμου.

Όσοι συμμετέχουν στην οργάνωση αυτή, εργάζονται με πνεύμα ουδετερότητας και με πλήρη αμεροληψία, διεκδικώντας στο όνομα της οικουμενικής ιατρικής ηθικής και του δικαιώματος στην ανθρωπιστική προσφορά, την πλήρη και απόλυτη ελευθερία στην άσκηση των δραστηριοτήτων τους.

Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να σέβονται τις δεοντολογικές αρχές του επαγγέλματός τους και να επιδιώκουν την πλήρη ανεξαρτησία τους απέναντι σε οποιαδήποτε εξουσία ή σε οποιαδήποτε θρησκευτική, πολιτική ή οικονομική δύναμη.

Όλοι οι συμμετέχοντες έχουν εθελοντική δράση δεν υπολογίζουν τους κινδύνους των αποστολών που θα φέρουν σε πέρας και δε διεκδικούν για τους εαυτούς τους καμία άλλη ανταμοιβή πέραν αυτής που η οργάνωση μπορεί να τους προσφέρει.

Οι υποστηρικτές της οργάνωσης «Οι Γιατροί χωρίς σύνορα» μέχρι την σημερινή εποχή ανέρχονται στους 120.000 ιδιώτες οι οποίοι βοηθούν με πολλούς τρόπους την διασφάλιση της ανεξαρτησία τους.

Επίσης πολλές χρηματοδοτήσεις της τάξεως του 15-20% προέρχονται από κυβερνητικούς ή διεθνείς οργανισμούς όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και διάφορες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών.

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα δεν έχουν όρια και προσφέρουν τη βοήθειά τους

α) σε πληθυσμούς που βρίσκονται σε κατάσταση επείγουσας ανάγκης

β) στα θύματα που προκαλούνται είτε από φυσικούς είτε από ανθρώπινους παράγοντες,

γ) σε όσους υποφέρουν εξαιτίας εξεγέρσεων, χωρίς καμία φυλετική, θρησκευτική, φιλοσοφική ή πολιτική διάκριση.

Το τμήμα των Γιατρών Χωρίς Σύνορα στην Ελλάδα διοικείται από ένα επταμελές διοικητικό συμβούλιο το οποίο εκλέγεται στην Ετήσια Γενική Συνέλευση και ανανεώνει κάθε χρόνο τα 3/7 των μελών του. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται κυρίως από εθελοντές που έχουν εμπειρία από αποστολές.

Το Διοικητικό Συμβούλιο Το Διοικητικό Συμβούλιο όπως αυτό εξελέγη από την Γενική Συνέλευση στις 19ης Ιουνίου 2004 αποτελείται από τα εξής μέλη:

- Ιωάννα Παπάκη, Εκτελούσα χρέη Προέδρου
- Χρήστο Χρήστου, Αντιπρόεδρος & Γεν. Γραμματέας
- Ιωάννα Περτσινίδου, Ταμίας
- Ρεβέκκα Παπαδοπούλου, Τακτικό μέλος
- Michel Farkas, Τακτικό μέλος
- Carlo Ruggeri, Συνδεόμενο μέλος

Αξίζει να σημειωθεί ότι η οργάνωση έχει συμμετάσχει σε πολλές αποστολές σε πολλές χώρες που είχαν ανάγκη από τροφή και υποστήριξη.

Μια από τις σημαντικότερες αποστολές της μπορεί να θεωρηθεί η συμβολή τους στην Ταϊλάνδη ύστερα από τον φονικό σεισμό που σκότωσε χιλιάδες άτομα.

Το ανθρώπινο δυναμικό της οργάνωσης αποτελείται κυρίως από:

α) *γιατρούς* με τουλάχιστον ένα χρόνο προϋπηρεσίας. Οι γιατροί πριν την αναχώρησή τους παρακολουθούν σεμινάρια για την αποστολή,

β) *ειδικευμένους γιατρούς* με ειδικότητες όπως χειρουργοί, αναισθησιολόγοι, γυναικολόγοι,

γ) *νοσηλεύτριες* οι οποίες παρακολουθούν επίσης σεμινάρια μαζί με τους γιατρούς για επείγουσες καταστάσεις,

δ) *τεχνικοί* οι οποίοι παρακολουθούν ειδικά σεμινάρια στο εξωτερικό

ε) *διοικητικό προσωπικό* το οποίο αποτελείται από μόνιμα μέλη του οργανισμού και αναλαμβάνει τα διοικητικά και οικονομικά θέματα των μεγάλων αποστολών διασφαλίζοντας τις σχέσεις με τις τοπικές αρχές.

Για να μπορέσει μια αποστολή να οργανωθεί θα πρέπει να γίνουν τα εξής:

- Θα πρέπει να είναι τοποθετημένος στην Αθήνα ένας υπεύθυνος των αποστολών στις τρίτες χώρες, ο οποίος συνήθως είναι γιατρός και έχει όλη την ευθύνη για μια αποστολή σε κάποια χώρα.
- Επίσης σε κάθε χώρα παρέμβασης θα υπάρχει ένα συντονιστικό κέντρο το οποίο θα συγκεντρώνει το

σύνολο των πληροφοριών, θα διατηρεί μόνιμη σχέση με τις εθνικές αρχές, θα διοικεί καθημερινά την αποστολή, θα εξασφαλίζει την μετάδοση πληροφοριών και θα υποστηρίζει την αποστολή οικονομικά, διοικητικά και συντονιστικά

- Της ομάδας επικεφαλής είναι ο συντονιστής με ικανότητες τόσο επιστημονικές όσο και διοικητικές.

Την σημερινή εποχή, οι Έλληνες Γιατροί Χωρίς Σύνορα διατηρούν δυο Πολυκλινικές εντός της Ελλάδας, μία στην Αθήνα και μία στη Θεσσαλονίκη, για την προσφορά βοήθειας στους παράνομους μετανάστες, οι οποίοι δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση στο εθνικό σύστημα υγείας.

Πέρα από την Ελλάδα, οι Έλληνες Γιατροί Χωρίς Σύνορα έχουν αναπτύξει κατά τη διάρκεια όλων αυτών των χρόνων διάφορα αυτόνομα προγράμματα για διάφορες χώρες όπως είναι η Αφρική και οι δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και τα Βαλκάνια.

Επίσης αυτόνομα προγράμματά λειτουργούν και στη Γεωργία, στην Αρμενία, στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας, στην Παλαιστίνη, στο Μαλάουϊ, στη Ζάμπια και στην Αιθιοπία²⁹

3.7.2. Γιατροί του Κόσμου

Οι Γιατροί του Κόσμου είναι μία μη Κυβερνητική οργάνωση με ανθρωπιστικό χαρακτήρα η οποία λειτουργεί ανεξάρτητα από το κράτος. Δεν δέχεται επιρροές από την πολιτική εξουσία και δεν δεσμεύεται κομματικά ή θρησκευτικά.

²⁹ Γιατροί χωρίς σύνορα στο www.msf.gr

Είναι αυτεξούσια στις επιλογές της έχοντας ως μοναδικό κριτήριο τις ανάγκες και τις δυνατότητές της να προσφέρει βοήθεια.

Πρωταρχικός της στόχος είναι η έγκυρη και αποτελεσματική παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε εκείνους που την έχουν ανάγκη. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος η οργάνωση δεν διστάζει να παραβιάσει σύνορα και να ξεπεράσει γραφειοκρατικές και διοικητικές διαδικασίες.

Οι Έλληνες Γιατροί του Κόσμου από το 1990 έχουν πραγματοποιήσει πολλές αποστολές Ανθρωπιστικής Ιατρικής Βοήθειας τόσο στην Ελλάδα όσο και στις Αναπτυσσόμενες Χώρες.

Την σημερινή εποχή, ύστερα από δεκαπέντε χρόνια δράσης τους, οι Έλληνες Γιατροί του Κόσμου χαρακτηρίζονται ως μια αξιόπιστη, υπεύθυνη, αποτελεσματική Ελληνική Μη-Κυβερνητική Οργάνωση και ως ένα σημαντικό τμήμα της διεθνούς Οργάνωσης “Medecins du Monde”. Επίσης, συνεργάζονται με άλλες διεθνείς Μη-Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες δρουν σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης.

Οι Έλληνες Γιατροί του Κόσμου καταφέρνουν και διατηρούν την αυτονομία τους, τόσο σε οικονομικό όσο και σε διοικητικό επίπεδο, ενώ παράλληλα διοργανώνουν και χρηματοδοτούν αποστολές βοήθειας προβάλλοντας την Ελλάδα του Ανθρωπισμού και της Αλληλεγγύης.

Δεκάδες Έλληνες Γιατροί, Φαρμακοποιοί νοσηλευτές αλλά και μη υγειονομικοί προσφέρουν ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες τους, περιθάλλοντας θύματα μαζικών καταστροφών, πολέμου, θεομηνιών, πρόσφυγες ή θύματα βίαιου εκπατρισμού, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ή προκατάληψη.

Η Οργάνωση “Medecins du Monde” έκανε για πρώτη φορά την εμφάνιση της το 1980 στην Γαλλία από τον γιατρό Bernard Couchner. Ο Couchner υπήρξε ένας απ’ τους «Γάλλους Γιατρούς του Κόσμου» που το 1968 αποφάσισαν να παρέμβουν οργανωμένα στο δράμα του λιμού της Μπιάφρα.

Οι οπαδοί της μεγάλης ιδέας της Ανθρωπιστικής δράσης, ήταν οι πρώτοι Γιατροί που προσέφεραν τις υπηρεσίες τους επιτόπου, δημοσιοποιώντας συγχρόνως και τη μαρτυρία τους για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της βαρβαρότητας.

Οι Γιατροί του Κόσμου παγκοσμίως δρουν με την ίδια αυταπάρνηση αλλά και με την ίδια αποτελεσματικότητα και σοβαρότητα που επιβάλλουν ο ανθρώπινος πόνος και η δυστυχία.

Οικονομικοί πόροι

Οι Έλληνες Γιατροί του Κόσμου δεν έχουν ως επιδίωξη το κέρδος αλλά αντίθετα βασίζονται στην εθελοντική προσφορά.

Οι χρηματοδοτήσεις που λαμβάνουν προέρχονται από:

- Συνδρομές και δωρεές μελών και φίλων της Οργάνωσης. Τα μέλη της οργάνωσης είναι απλοί άνθρωποι οι οποίοι στηρίζουν το έργο της.
- Χορηγίες Εταιριών και Ιδρυμάτων. Πρόκειται για χορηγίες από εταιρίες και ιδρύματα που βοηθούν σημαντικά την οργάνωση.

- Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Κρατικών και Διεθνών Οργανισμών. Από τα ταμεία αυτά προέρχονται οι πόροι μας για τις αποστολές στο εξωτερικό.

- Κληροδοτήματα. Τα κληροδοτήματα είναι αναγκαία και η εξασφάλιση τους βοηθά στην κάλυψη ετήσιων λειτουργικών εξόδων.

Άξονες πολιτικής

Οι Γιατροί του κόσμου βασίζεται στην αρχή της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας η οποία αναφέρει ότι «Υγεία δεν είναι μόνο η απουσία νόσου αλλά η συνολική καλή φυσική, ψυχική, κοινωνική και οικονομική ευεξία του ατόμου».

Η ανθρωπιστική βοήθεια για την οργάνωση δεν έχει την μορφή ελεημοσύνης ή περιστασιακής βοήθειας προς τους πληθυσμούς αλλά είναι μέρος μιας γενικότερης αντίληψης αλληλεγγύης και συμπαραστάσης στον Τρίτο και στο Τέταρτο κόσμο με σεβασμό στις παραδόσεις, στα ήθη και έθιμα στις θρησκείες και στους πολιτισμούς του.

Οι γιατροί του Κόσμου παρέχουν την βοήθεια τους με την μορφή οργανωμένων προγραμμάτων ή ανθρωπιστικών αποστολών. Ειδικότερα τα προγράμματα αυτά είναι τα εξής:

- Διερευνητικά προγράμματα προκειμένου να εκτιμηθούν οι ανάγκες και ο σχεδιασμός της δράσης στον συγκεκριμένο χώρο
- Προγράμματα επείγουσας ανθρωπιστικής δράσης σε περιπτώσεις κρίσεων
- Προγράμματα αναπτυξιακής βοήθειας για την εκδήλωση μακροπρόθεσμης υποστήριξης και συμβολής στην σταθερή ανάπτυξη περιοχών ή πληθυσμών

Για την υλοποίηση των παραπάνω προγραμμάτων σημαντικό ρόλο παίζουν οι εθελοντές της Οργάνωσης που επιβλέπουν στην διαφανή και απρόσκοπτη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας , εκπαιδεύουν τους ντόπιους γιατρούς και το προσωπικό και καταγράφουν τις αιτίες της κρίσης αλλά και τις ανθρώπινες παραβιάσεις που πραγματοποιούνται.

Για τους Γιατρούς του Κόσμου κάθε ασθενής αποτελεί ξεχωριστή οντότητα και περιθάλπεται με ιδιαίτερη προσοχή και σεβασμό. Η ανθρωπιστική δράση της οργάνωσης διαχωρίζεται με σαφήνεια από την φιλανθρωπική ελεημοσύνη.

Με βάση της εμπειρία τους οι Γιατροί του Κόσμου επιδιώκουν να λαμβάνουν μέρος σε σημαντικά ιατρο-κοινωνικά ζητήματα όπως είναι:

- Η μητρότητα και η θέση της γυναίκας στην κοινωνία
- Τα δικαιώματα του παιδιού
- Οι πρόσφυγες και οι μετανάστες
- Οι μειονότητες κάθε είδους
- Η φτώχεια και η κοινωνική ανισότητα
- Οι μεγάλες περιβαλλοντικές απειλές
- Χρόνια και μεταδοτικά νοσήματα
- Ναρκωτικά και μείωση των κινδύνων από την χρήση τους
- AIDS ιδιαίτερα με την οπτική της συσχέτισης επίπτωσης και οικονομικής ανισότητας
- Παραγωγή και διάθεση φαρμάκων για ευπαθείς ομάδες
- Αλόγιστη εμπορία όπλων
- Πυρηνική απειλή
- Παγκοσμιοποίηση και κοινωνία

Οι Γιατροί του Κόσμου δρουν συλλογικά σαν μέλη ενός συνόλου με τις ίδιες αξίες και αρχές. Η ιδιοτέλεια, η προσωπική προβολή, η χρησιμοποίηση της οργάνωσης για ανέλιξη ή για απόκτηση τίτλων είναι ασυμβίβαστη με το πνεύμα των Γιατρών του Κόσμου.

Οι εθελοντές αποτελούν τον πυρήνα των Γιατρών του Κόσμου. Η οργάνωση αναγνωρίζει ότι οι εθελοντές αποτελούν την βάση της λειτουργίας της οργάνωσης και ενθαρρύνουν την συνεπή και σταθερή εθελοντική δράση σαν ουσιαστικό στοιχείο της ενεργού συμμετοχής στην οργανωμένη κοινωνία των πολιτών.

Οι εθελοντές κατέχουν πρωτεύουσα θέση στην ζωή της οργάνωσης και απολαμβάνουν ειδικά προνόμια όπως για παράδειγμα να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις, συμπόσια και συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Επίσης συμμετέχουν σε συνελεύσεις επεξεργασίας θέσεων και βελτίωσης των προγραμμάτων.

Επίσης η οργάνωση ενθαρρύνει τον πραγματικό ανιδιοτελή εθελοντισμό και απορρίπτει κάθε προσπάθεια χρησιμοποίησης της εθελοντικής δράσης για προσωπική προβολή ή για κοινωνικά και πολιτικά οφέλη.

Οι Γιατροί του Κόσμου επιδιώκουν σταθερά την επαφή τους με τους φίλους της οργάνωσης, την ενημέρωση τους και την διαφανή χρησιμοποίηση των εισφορών τους και τιμούν με ειδικές εκδηλώσεις του χορηγούς και τους δωρητές τους.

Για την υλοποίηση των στόχων της οργάνωσης, το Διοικητικό Συμβούλιο δημιουργεί επιτροπές εργασίας. Οι επιτροπές αυτές αποτελούνται από τα μέλη των Γιατρών του Κόσμου και ορίζονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου. Στις επιτροπές αυτές μπορούν να συμμετέχουν και ειδικοί συνεργάτες.

Κάθε Επιτροπή Εργασίας εκλέγει την πρώτη συνεδρίαση της με απλή πλειοψηφία των παρόντων μελών. Τα πορίσματα των επιτροπών εκπονούνται με ομοφωνία των μελών της. Τυχόν διαφοροποιήσεις θα πρέπει να υποβάλλονται στο Διοικητικό Συμβούλιο με χωριστό υπόμνημα.

Οι επιτροπές εργασίας είναι οι εξής:

- Επιτροπή Ξενώνα «Ναυσικά»
- Επιτροπή πολυιατρείου
- Επιτροπή ετοιμότητας επειγουσών αποστολών
- Επιτροπή επιστασίας κτιρίου Σαπφούς
- Επιτροπή Ινστιτούτου Κοινωνικής και Διεθνούς Ιατρικής και εκπαίδευσης
- Επιτροπή επικοινωνιακής πολιτικής και δημοσίων σχέσεων

Οι Γιατροί του Κόσμου αν και έχουν την έδρα τους στην Αθήνα έχουν πανελλήνια εμβέλεια. Ειδικότερα διορίζουν Τοπικές Επιτροπές οι οποίες εκφράζουν τα μέλη μια γεωγραφικής περιφέρειας. Οι τοπικές επιτροπές δημιουργούνται και διαλύονται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης και η κάθε τοπική επιτροπή συγκαλείται στην πρώτη συνεδρίαση της σε διάστημα οκτώ ημερών μετά την συγκρότηση της και εκλέγει με μυστική ψηφοφορία έναν πρόεδρο και τον αναπληρωτή του.

Οι τοπικές επιτροπές υλοποιούν αυτόνομα προγράμματα ανθρωπιστικής βοήθειας με την γραπτή γνώμη και υπό την εποπτεία του Διοικητικού Συμβουλίου. Επίσης υποβάλλουν προτάσεις για προγράμματα καθώς και ενδιάμεσες εκθέσεις δράσης.

Οι τοπικές επιτροπές προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους διατηρούν γραφεία σε μια πόλη της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής. Οι δαπάνες λειτουργίας των γραφείων βαραίνουν τον προϋπολογισμό της Οργάνωσης.

Επικοινωνιακή πολιτική

Η επικοινωνιακή πολιτική των Γιατρών του Κόσμου σχετίζεται με:

1. Επικοινωνία και ενημέρωση των μελών
2. Ενημέρωση της κοινής γνώμης
3. Γραφείο Τύπου και ΜΜΕ
4. Ιστοσελίδα και ηλεκτρονική ενημέρωση
5. Καλλιτεχνικές εκδηλώσεις
6. Επαφή με χορηγούς και κοινές διαφημιστικές καμπάνιες
7. Καμπάνιες συλλογής χρημάτων

Η επικοινωνιακή πολιτική της οργάνωσης βασίζεται στην αρχή της έγκυρης και αντικειμενικής πληροφόρησης, διακρίνεται για την ποιότητα και το ουσιαστικό της περιεχόμενο και εμπεριέχει την μαρτυρία και καταγγελία σαν συστατικό της.

Η επικοινωνιακή πολιτική είναι χαμηλού προφίλ και δεν υιοθετεί έξαλλες και υπερφίαλες εκδηλώσεις. Η οργάνωση δεν δέεται να διαφημιστεί σε έντυπα με ρατσιστικό περιεχόμενο και δεν λαμβάνει μέρος σε διαφημιστικές εκστρατείες που προβάλλουν ξένες αξίες με την αποστολή τους³⁰.

3.7.3. Σύγκριση των δύο ΜΚΟ

Έχοντας εξετάσει τις δύο μη κυβερνητικές οργανώσεις στην παρούσα ενότητα θα προβούμε σε μια μεταξύ τους σύγκριση

³⁰ www.mdm.gr

προκειμένου να δούμε τις τυχόν διαφορές και ομοιότητες μεταξύ τους.

Είδαμε ότι και οι Γιατροί του Κόσμου αλλά και οι γιατροί χωρίς Σύνορα έχουν μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και δραστηριοποιούνται στην περίθαλψη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων καθώς επίσης και στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων του πολίτη.

Οι δράσεις και των δύο οργανώσεων είναι διεθνείς με πολλές δραστηριότητες σε πολλές χώρες του τρίτου και τέταρτου κόσμου. Επίσης και οι δύο οργανώσεις αποτελούνται από άτομα του ιατρικού τομέα τα οποία δέχονται να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους εθελοντικά για το κοινό καλό.

Ωστόσο αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί είναι ότι οι Γιατροί του Κόσμου δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στον εθελοντισμό σε σχέση με τους Γιατρούς χωρίς Σύνορα.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι και οι δύο οργανώσεις λειτουργούν ανεξάρτητα από την πολιτική και την κεντρική εξουσία και το έργο τους δεν δέχεται επιρροές από το κράτος. Προσπίζουν τον ανεξάρτητο ρόλο τους και μάχονται για την διατήρησή του.

Οι Γιατροί του Κόσμου, ωστόσο, παρουσιάζονται πιο οργανωμένοι και προγραμματισμένοι στις δραστηριότητες τους. Δεν αφήνουν τυχόν προβλήματα να αναμειχθούν στα θέματα τους και δημιουργούν επιτροπές εργασίας προκειμένου να κατανέμουν τις δραστηριότητες τους καθώς επίσης και τοπικές επιτροπές οι οποίες ασκούν δράσεις περιφερειακά. Κάτι τέτοιο δεν εμφανίζεται να ισχύει στους Γιατρούς χωρίς Σύνορα.

Επίσης οι Γιατροί του Κόσμου δημοσιοποιούν την επικοινωνιακή πολιτική την οποία ακολουθούν καθώς επίσης και τους πόρους χρηματοδότησης τους. Σε αντίθεση με τους Γιατρούς χωρίς Σύνορα που δεν αναφέρουν κάτι σχετικό στην επίσημη ιστοσελίδα τους.

Βέβαια εκείνο το κοινό σημείο που είναι σημαντικό και για τις δύο οργανώσεις είναι ότι έχουν στην διάθεση τους κάποιο πολυιατρείο προκειμένου να περιθάλλουν άτομα που το έχουν ανάγκη.

Αν και οι ομοιότητες αλλά και οι διαφορές ανάμεσα στις δύο οργανώσεις είναι αρκετές, αξίζει να σημειωθεί ότι η δράση και των δύο οργανώσεων είναι πολύ σημαντική και η συνεισφορά τους πολύτιμη για την προάσπιση των δικαιωμάτων των ατόμων και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης τους. Χωρίς την εθελοντική προσπάθεια των μελών αλλά και την πολύτιμη προσφορά των ιατρικών υπηρεσιών τους δεν θα μπορούσαν να επιτευχθούν όλες αυτές οι υποστηρικτικές δράσεις παγκοσμίως.

3.8. Συμβολή των ΜΚΟ στην παροχή υπηρεσιών

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις εκτός από τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα που τους διακρίνει έχουν και συμβουλευτικό ρόλο.

Ο παραπάνω ρόλος των ΜΚΟ περιγράφει την κατάσταση που επικρατεί στη σημερινή πραγματικότητα όπου εκτός από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα υπάρχει και ένας τρίτος.

Ειδικότερα όπως αναφέρεται ο τρίτος αυτός τομέας διατέμνει την κοινωνία με μια φαρδιά λωρίδα εδάφους. Οι κοινοτικές δραστηριότητες καλύπτουν όλο το φάσμα των υπηρεσιών δηλαδή

από τις κοινωνικές υπηρεσίες μέχρι τη φροντίδα για την υγεία, την παιδεία και τις έρευνες, τη θρησκεία και την παροχή νομικής υποστήριξης.

Οι Οργανισμοί κοινωνικών υπηρεσιών προσφέρουν βοήθεια στους ηλικιωμένους και ανήμπορους, στους διανοητικά ανάπηρους, στους προβληματικούς νέους, στους άστεγους και άπορους.

Οι εθελοντές προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους σε κρατικά νοσοκομεία και κλινικές για τη φροντίδα των ασθενών, συμπεριλαμβανομένων και των θυμάτων του AIDS. Επίσης πολλοί άλλοι αναλαμβάνουν ρόλους θετών γονέων ή αδελφών για μικρά ορφανά παιδιά.

Ο ρόλος των εθελοντών είναι πολύ σημαντικός για τις ΜΚΟ αφού μπορούν να συμμετέχουν σε προγράμματα, εθελοντικά πάντα, τα οποία παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε θύματα, αλκοολικούς, ναρκομανείς και σε όλες τις ομάδες των ευπαθών ατόμων³¹.

3.9. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Ο μεγαλύτερος Διεθνής οργανισμός ο οποίος είναι ανοιχτός σε όλα τα κράτη που επιθυμούν να ζήσουν ειρηνικά είναι ο ΟΗΕ. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1945 με την επικύρωση της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών που υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945 ως αποτέλεσμα της διάσκεψης του Αγίου Φραγκίσκου στην οποία συμμετείχαν 51 χώρες.

³¹ Clarke, G., 1998, «Non-Governmental Organizations (NGOs) and Politics in the Developing», World. Political Studies

Σύμφωνα με τον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ, οι σκοποί που επιδιώκει ο Οργανισμός είναι οι εξής³²:

1. Διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και της διεθνούς ασφάλειας
2. Ανάπτυξη φιλικών σχέσεων με βάση τις αρχές της ισοτιμίας και της αυτοδιάθεσης των λαών.
3. Διεθνής συνεργασία για την επίλυση των διεθνών προβλημάτων παντός είδους, σεβασμός και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των βασικών ελευθεριών.
4. Μετατροπή των Ηνωμένων Εθνών σε ένα παγκόσμιο κέντρο όπου τα έθνη θα συντονίζουν τις προσπάθειες τους για την επίτευξη των κοινών σκοπών του οργανισμού

Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει μεγάλο αριθμό μηχανισμών για την συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και κοινωνίες πολιτών γενικότερα.

Αυτή η συνεργασία μπορεί να πάρει πολλές μορφές. Ένας εύκολος διαχωρισμός είναι στις εξής τρεις κατηγορίες:

- Συνεργασία με τον ίδιο τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών
- Συνεργασία με το υπόλοιπο σύστημα του ΟΗΕ
- Συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς

Το γεγονός ότι οι περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί εδρεύουν στη Γενεύη ή έχουν τα γραφεία τους εκεί δεν είναι τυχαίο. Γενικότερα, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που ενδιαφέρονται να συνεργαστούν με τα Ηνωμένα Έθνη ή άλλους διεθνείς

³² Κάσιος Σ. & Κεντρωτής Κ., 2002, «Διεθνείς οργανισμοί Ανάμεσα στον πόλεμο και την ειρήνη». Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

οργανισμούς πρέπει να προσδιορίσουν τι είδους σχέση αποζητούν. Θα πρέπει να σκεφτούν τι θα είναι ωφέλιμο τόσο γι' αυτές όσο και για τους οργανισμούς με τους οποίους συνεργάζονται.

Τα Ηνωμένα Έθνη αποτελούνται από έξι κύρια όργανα τα οποία είναι:

- Γενική Συνέλευση
- Συμβούλιο Ασφαλείας
- Συμβούλιο Οικονομικών Κοινωνικών Υποθέσεων
- Συμβούλιο Κηδεμονίας
- Διεθνές Δικαστήριο
- Γραμματεία

Η ομάδα εργασίας για τους ιθαγενείς λαούς των Ηνωμένων Εθνών, είναι ένα βοηθητικό όργανο της Συνέλευσης της Προώθησης και Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και είναι το πρώτο και μοναδικό σώμα που ασχολείται αποκλειστικά με ζητήματα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ιθαγενών.

Το σώμα αυτό αναθεωρεί διάφορα εθνικά αναπτυξιακά προγράμματα που αφορούν στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ιθαγενών πληθυσμών και αναπτύσσει διεθνή δεδομένα για τα δικαιώματα και την ελευθερία τους.

Αυτή η ομάδα εργασίας αναλαμβάνει επίσης μελέτες σε διάφορα θέματα που αφορούν στους ιθαγενείς. Περίπου 700 άτομα παρακολουθούν τακτικά τις συνεδρίες της ομάδας εργασίας,

συμπεριλαμβανομένων παρατηρητών κυβερνήσεων, ιθαγενών, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και μαθητών.

Το 2000 το Συμβούλιο Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων καθιέρωσε το μόνιμο *forum* για τα ζητήματα των ιθαγενών. Είναι το πρώτο και μοναδικό διεθνές όργανο των Ηνωμένων Εθνών που τα μέλη του αποτελούνται από ιθαγενείς. Συνέρχεται μια φορά τον χρόνο για δέκα εργάσιμες μέρες και υποβάλλει ετήσιες αναφορές στο Συμβούλιο Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Το *forum* λειτουργεί ως συμβουλευτικό όργανο του Συμβουλίου Οικονομικών και Κοινωνικών Θεμάτων πάνω σε θέματα που αφορούν τους ιθαγενείς σχετικά με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, την κουλτούρα, το περιβάλλον, την εκπαίδευση, την υγεία και τα ανθρώπινα δικαιώματα

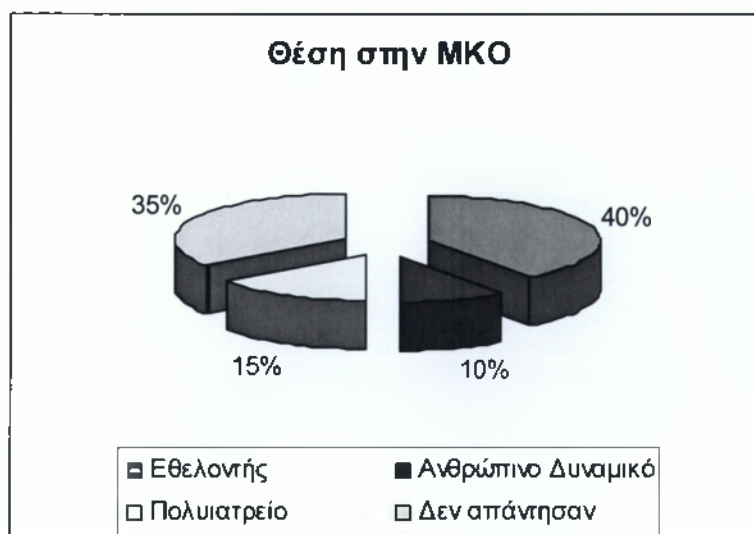
Κεφάλαιο 4

Ανάλυση ερωτηματολογίου

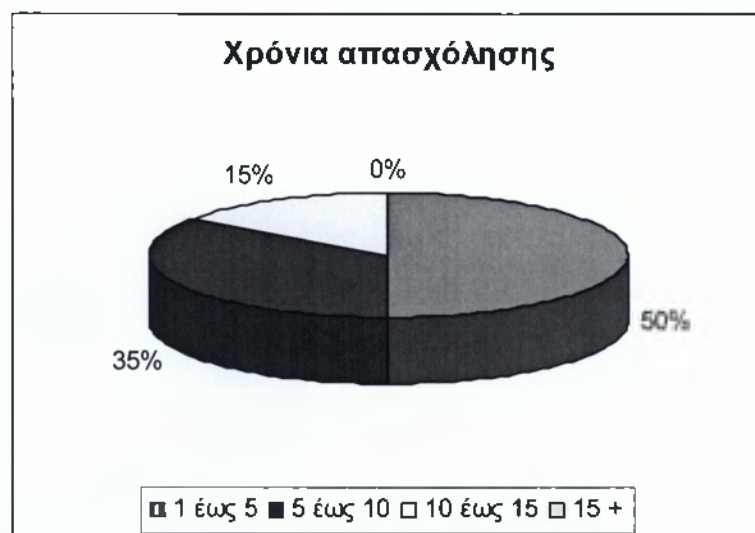
Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα αναλύσουμε την έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω ενός ερωτηματολογίου στις οργανώσεις Γιατροί χωρίς Σύνορα και Γιατροί του Κόσμου.

Ειδικότερα θα παρουσιάσουμε τις απαντήσεις που δόθηκαν και θα επεξεργαστούμε τα δεδομένα μέσω της διαγραμματικής απεικόνισης. Το δείγμα της μελέτης μας είναι 20 άτομα και από τις δύο οργανώσεις

Αρχικά ζητήσαμε από τους ερωτώμενους να μας αναφέρουν την θέση που έχουν στην οργάνωση. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν εθελοντές, κάποιιοι ανήκαν στο τμήμα του ανθρωπίνου δυναμικού ενώ κάποιιοι άλλοι απασχολούνταν στο πολυϊατρείο. Ωστόσο ορισμένοι από αυτούς δεν θέλησαν να απαντήσουν στο ερώτημα αυτό. Τα ποσοστά των απαντήσεων παρουσιάζονται στο ακόλουθο διάγραμμα

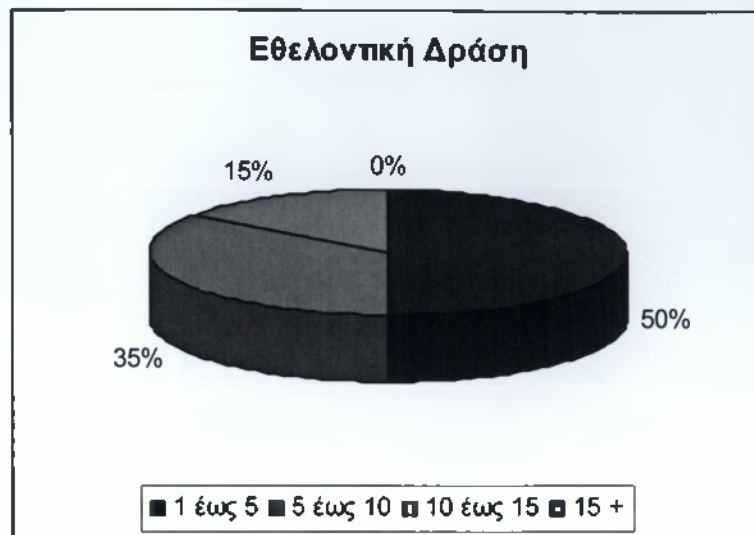

Στην συνέχεια ζητήσαμε από τους ερωτώμενους να μας αναφέρουν πόσα χρόνια απασχολούνται στην ΜΚΟ. Όπως φαίνεται και από το ακόλουθο διάγραμμα το 50% απασχολείται περίπου από 1 έως 5 χρόνια, το 35% από 5 έως 10 χρόνια είναι στην ΜΚΟ, το 15% ανήκει στην ΜΚΟ από 10 έως 15 χρόνια ενώ κανείς δεν ανέφερε να απασχολείται πάνω από 15 χρόνια.

Έχοντας προβεί σε κάποιες διευκρινιστικές ερωτήσεις, στην συνέχεια ρωτήσαμε τους ερωτώμενους σχετικά με τον εθελοντισμό. Στην αρχή τους ζητήσαμε να μας αναφέρουν τα χρόνια που είναι εθελοντής.

Όλοι οι ερωτώμενοι ανέφεραν ότι είναι εθελοντής όσα χρόνια απασχολούνται στην Μη Κυβερνητική Οργάνωση, δηλαδή το 50% αυτών είναι εθελοντές από 1 έως 5 χρόνια, το 35% είναι εθελοντές από 5 έως 10 χρόνια, και το 15% έχει εθελοντική δράση 10 με 15 χρόνια.

Γνωρίζοντας ότι όλοι οι ερωτώμενοι είναι εθελοντές στις οργανώσεις τους, τους ζητήσαμε να μας αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους επέλεξαν κάτι τέτοιο. Όπως φαίνεται και στο ακόλουθο διάγραμμα 10 άτομα δήλωσαν ότι τους αρέσει να βοηθούν τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, 5 άτομα ανέφεραν ότι τους αρέσει να αξιοποιούν τις γνώσεις τους, 3 άτομα είπαν ότι ο εθελοντισμός καλύπτει τις προσδοκίες τους ενώ μόλις 2 δήλωσαν ότι έχουν προσωπικούς λόγους που είναι εθελοντές.

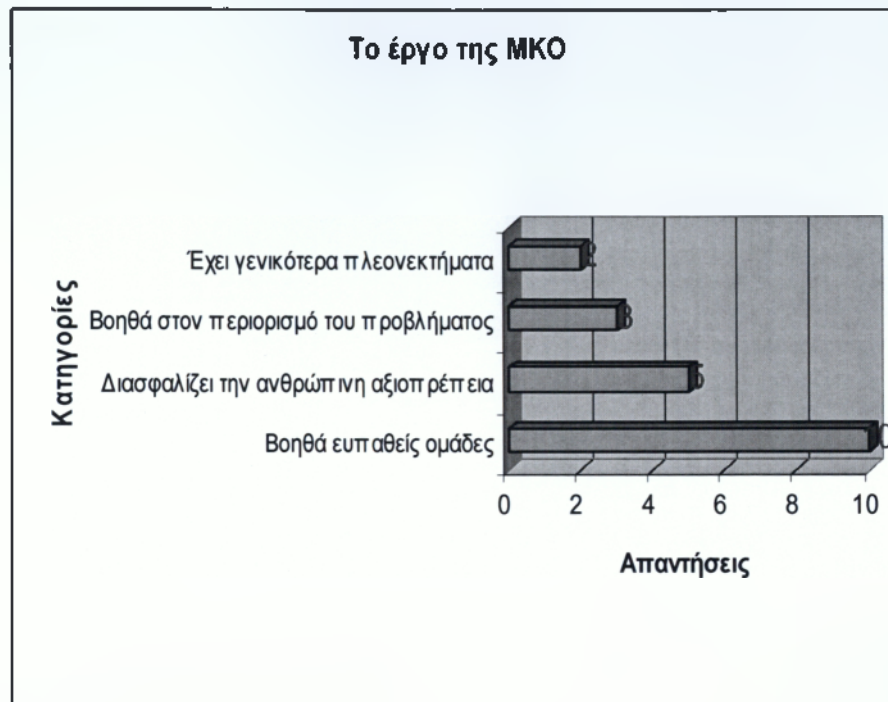
Συνεχίζοντας, το επόμενο ερώτημα είχε να κάνει με τον τρόπο με τον οποίο συνεισφέρουν οι ερωτώμενοι στις ΜΚΟ. Ειδικότερα τους ζητήσαμε να μας αναφέρουν την ιδιότητα με την οποία απασχολούνται στις ΜΚΟ. Το 70% των ερωτώμενων έχουν διοικητικές θέσεις μέσα στις μη κυβερνητικές οργανώσεις, ένα ποσοστό της τάξεως του 15% είναι βοηθοί γιατρών, ένα 10% είναι γιατροί ενώ το 5% των ερωτώμενων είναι νοσοκόμοι.

Χωρίς αμφιβολία όλοι οι ερωτώμενοι τόνισαν πόσο σημαντικό είναι το έργο της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης στην οποία ανήκουν.

Στο ερώτημα για τους λόγους που οδηγούν σε αυτήν την σπουδαιότητα οι περισσότεροι ερωτώμενοι, 10 σε αριθμό ανέφεραν ότι ο ΜΚΟ βοηθά εμπράκτως τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, 5 άτομα ανέφεραν ότι διασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, 3 άτομα ανέφεραν ότι η ύπαρξη των ΜΚΟ βοηθά στον περιορισμό του προβλήματος ενώ τέλος 2 άτομα δήλωσαν ότι η ύπαρξη της ΜΚΟ αποφέρει γενικότερα πλεονεκτήματα.

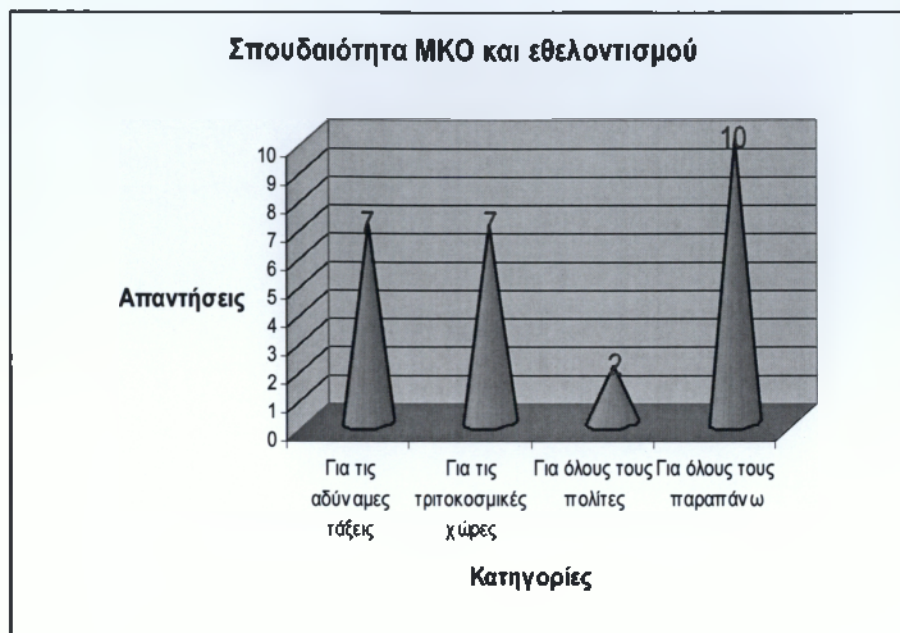
Οι παραπάνω απαντήσεις παρουσιάζονται στο ακόλουθο διάγραμμα

Στο ερώτημα για ποιους είναι πιο σημαντική η προσφορά του συγκεκριμένου ΜΚΟ και του εθελοντισμού γενικότερα, οι ερωτώμενοι έδωσαν περισσότερες από μια απαντήσεις.

Ωστόσο οι περισσότεροι πιστεύουν ότι οι ΜΚΟ θα πρέπει να βοηθούν τις αδύναμες τάξεις και τις τριτοκοσμικές χώρες, ενώ κάποιοι υποστηρίζουν ότι οι ΜΚΟ δραστηριοποιούνται για να βοηθούν όλο τον κόσμο που το έχει ανάγκη χωρίς εξαιρέσεις.

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζονται οι απαντήσεις του συγκεκριμένου ερωτήματος.

Στην συνέχεια της έρευνας μας ζητήσαμε από τους ερωτώμενους να μας αναφέρουν την άποψη τους σχετικά με τον εθελοντισμό.

Οι περισσότεροι, 12 στον αριθμό, δήλωσαν ότι ο εθελοντισμός είναι πολύ σημαντικός καθώς βοηθά στα πλαίσια ενός συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, από την άλλη 5 άτομα ανέφεραν ότι ο εθελοντισμός θα πρέπει να διακρίνει όλα τα άτομα που είναι ενεργοί πολίτες, και τέλος 3 άτομα ανέφεραν ότι ο εθελοντισμός είναι αναγκαίο να υπάρχει καθώς δεν καλύπτεται από εθνικές πολιτικές δράσεις.

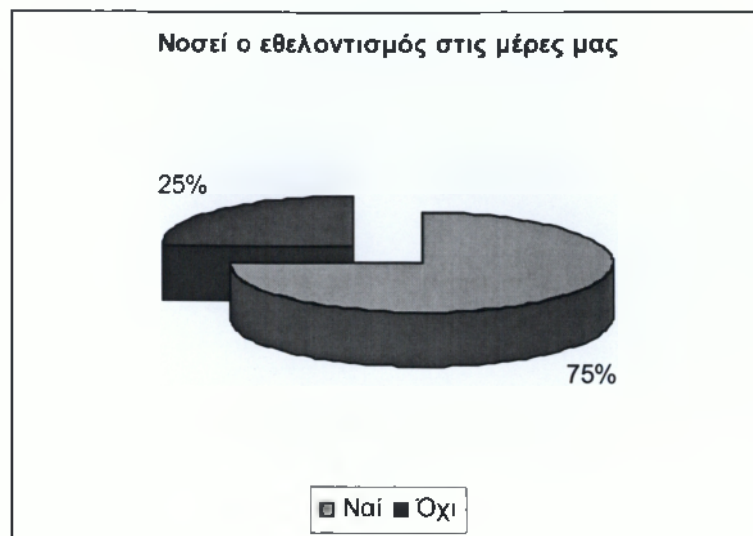
Στην συνέχεια παρουσιάζονται οι απαντήσεις που δόθηκαν

Στο ερώτημα για το αν νοσεί ο εθελοντισμός στις μέρες μας το 75% ανέφερε ότι πολλοί λίγοι είναι αυτοί που δέχονται να προσφέρουν αφιλοκερδώς και χωρίς να σκεφτούν το συμφέρον τους. Ειδικότερα το 75% δήλωσε ότι η σημερινή κοινωνία δεν προωθεί την αξία του εθελοντισμού και δεν παράγει τις κατάλληλες συνθήκες για την σωστή προώθηση του.

Επίσης πολλοί απο τους ερωτώμενους που ανέφεραν ότι νοσεί ο εθελοντισμός, δήλωσαν ότι σημαντικός παράγοντας που οδηγεί σε αυτήν την κατάσταση είναι η άγνοια που έχει ο κόσμος για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και για τις ανάγκες αυτών των ατόμων. Επίσης δεν υπάρχει ενθάρρυνση των πολιτών για προσφορά λόγω των δύσκολων συνθηκών ζωής που υπάρχουν και το ατομικιστού χαρακτήρα που διακρίνει πολλούς.

Από την άλλη το 25% ανέφερε ότι ο εθελοντισμός δεν έχει κανένα πρόβλημα την σημερινή εποχή και ότι πολλοί είναι αυτοί που θέλουν να προσφέρουν αλλά δεν γνωρίζουν τον τρόπο.

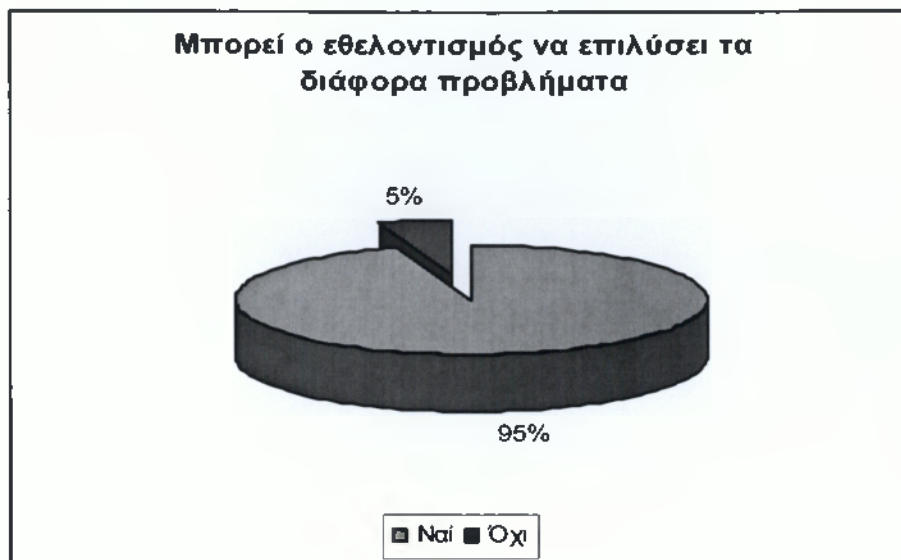

Στο ερώτημα για το αν μπορεί ο εθελοντισμός να επιφέρει λύσεις σε διάφορα προβλήματα όλοι σχεδόν οι ερωτώμενοι με ποσοστό 95% ανέφεραν ότι μπορεί να επιφέρει λύσεις.

Ειδικότερα το 95% των ερωτώμενων ανέφερε ότι ο εθελοντισμός μπορεί να βοηθήσει με άμεση παρέμβαση εκεί όπου είναι αναγκαίο και δεν παρεμβαίνουν άλλες πολιτικές ή υγειονομικές υπηρεσίες.

Επίσης κάποιοι άλλοι δήλωσαν ότι ο εθελοντισμός μπορεί να ενεργοποιήσει τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες που βρίσκονται στο περιθώριο, να ενθαρρύνει τους πολίτες, να καθοδηγήσει σωστά την πολιτεία και να οργανώσει και να προγραμματίσει τις διάφορες δραστηριότητες που υιοθετούνται.

Ωστόσο υπήρχε και ένα 5% των ερωτώμενων οι οποίοι ανέφεραν ότι ο εθελοντισμός στην χώρα μας είναι πολύ περιορισμένος και συνεπώς όσα και να προσφέρει δεν μπορεί να ευαισθητοποιήσει και να πετύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα που είναι η ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Στο ερώτημα για το αν στηρίζεται η Μη Κυβερνητική Οργάνωση από την Κυβέρνηση το 85% των ερωτώμενων απάντησε κατηγορηματικά όχι, ενώ μόνο το 15% ανέφερε ότι υπάρχει υποστήριξη.

Ειδικότερα το 85% που έδωσε αρνητική απάντηση ανέφερε ότι δεν υπάρχει υποστήριξη διότι οι ΜΚΟ λειτουργούν ανεξάρτητα και επιδιώκουν αυτήν την ανεξαρτησία προκειμένου να μπορούν να εναντιώνονται όποτε χρειαστεί και προς την Κυβέρνηση.

Ωστόσο σε σπάνιες μόνο περιπτώσεις μπορεί να υπάρξει κάποια κρατική χρηματοδότηση για την υποστήριξη ευπαθών ομάδων που έχουν πληγεί από θεομηνίες και έχουν καταστραφεί.

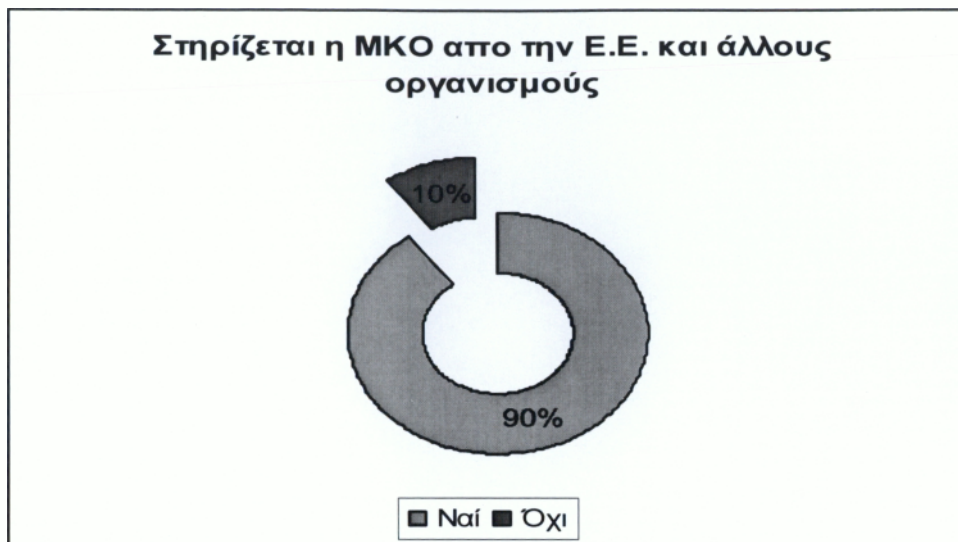
Από την άλλη το 15% των ερωτώμενων ανέφερε ότι υπάρχει υποστήριξη από την Κυβέρνηση αλλά δεν είναι συχνή και σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται μόνο για λόγους κομματικής προβολής

Το τελευταίο ερώτημα της έρευνας μας είχε να κάνει με το αν στηρίζονται οι ΜΚΟ από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από άλλους οργανισμούς μη κερδοσκοπικούς.

Οι ερωτώμενοι με ποσοστό 90% ανέφεραν ότι υπάρχει συνεργασία με την Ε.Ε. και με άλλες ΜΚΟ αφού μόνο με αυτόν τον τρόπο θα είναι το έργο της οργάνωσης παγκόσμιο και αποδοτικό. Από τη στιγμή που η εθελοντική προσφορά δεν είναι μεγάλη είναι αναγκαία η συνεργασία με άλλους φορείς.

Ένα ποσοστό της τάξεως του 10% ανέφερε ότι δεν γνωρίζει αν υπάρχει συνεργασία με την Ε.Ε. και άλλες ΜΚΟ ωστόσο αυτό που ανέφερε είναι ότι είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει κάποια συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ολοκληρώνοντας την έρευνα μας διαπιστώσαμε ότι η ύπαρξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων καθώς επίσης και του εθελοντισμού μπορεί να συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην προώθηση και ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων καθώς και άλλων προβλημάτων που υπάρχουν στον κόσμο και προκαλούν ριζικές κοινωνικές ανισότητες.

Συνεπώς είναι αναγκαίο να υπάρχουν προσπάθειες και εθελοντικές ενέργειες από όλους προκειμένου να επιλυθούν σημαντικά προβλήματα ή και να περιοριστούν.

Συμπεράσματα

Στην μελέτη αυτή αναλύθηκε η σημασία της επανένταξης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων μέσα από τις εθελοντικές προσπάθειες διαφόρων μη κυβερνητικών Οργανισμών.

Ειδικότερα προκειμένου να γίνει κατανοητή η μελέτη αναλύθηκαν οι έννοιες του εθελοντισμού και των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε δύο ξεχωριστά κεφάλαια.

Αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις έχουν σημαντικό ρόλο στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το έργο τους καθώς επίσης και η εθελοντική προσφορά τους μπορούν να συμβάλλουν στην προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

Τα τελευταία χρόνια ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων έχει ενισχυθεί σημαντικά και το έργο που έχουν προσφέρει έχει αναγνωριστεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ωστόσο οι προσπάθειες δεν θα πρέπει να σταματάνε, αλλά αντίθετα θα πρέπει συνεχώς να υπάρχει κινητικότητα προκειμένου να αντιμετωπίζονται νέες προκλήσεις και προβλήματα που θα αντιμετωπίζουν οι πολίτες και ιδιαίτερα αυτοί του Τρίτου κόσμου.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις «Γιατροί χωρίς Σύνορα» και «Γιατροί του Κόσμου» δίνουν ιδιαίτερη βάση στον εθελοντισμό και στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ευπαθών ομάδων. Το έργο τους είναι πολύ σημαντικό και έχει βοηθήσει πολλούς ευπαθείς πληθυσμούς.

Ωστόσο αυτές οι ΜΚΟ καθώς και άλλες δεν βρίσκουν πάντα οικονομική υποστήριξη από το κράτος, και αυτό διότι δεν διστάζουν πολλές φορές να εναντιωθούν προς αυτό προκειμένου να διεκδικήσουν κάποια δικαιώματα.

Αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί είναι ότι πρέπει να ενισχυθεί η οικονομική υποστήριξη από την μεριά του κράτους και να γίνεται προσπάθεια προάσπισης των δικαιωμάτων των πολιτών.

Το κράτος δεν θα πρέπει να αγνοεί τις προσπάθειες που γίνονται από τις ΜΚΟ αλλά να τις ενθαρρύνει και να προωθεί τις διάφορες εθελοντικές δραστηριότητες προκειμένου να επιτευχθεί το επιθυμητό αποτέλεσμα

Βιβλιογραφία

Booth, C., 1904, «Life and Labour of the People in London», τόμος 2, Macmillan, London

Chambers, S, and Kopstein, J., 2001, “Bad civil society”, Political Theory

Clarke, G., 1998, «Non-Governmental Organizations (NGOs) and Politics in the Developing», World. Political Studies

Lewis, D., 2001, “The Management of Non-Governmental Development Organizations”, London

Lindenberg, M., and Dobel, P., 1999, “ The Challenges of Globalization for Northern International Relief and Development NGOs” International Political Science Review

Pierre Clastres, "Η κοινωνία ενάντια στο κράτος", Μετάφραση Κική Καψαμπέλη, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια

Αθανασιάδου, Φ., 1997, «Περιορισμοί και προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελληνική Κοινωνία», Ελληνικά Γράμματα

Ανθόπουλος, Χ., 2000, «Εθελοντισμός. Αλληλεγγύη και δημοκρατία», Αθήνα, Γενική Γραμματείας Νέας Γενιάς

Άρθρα 81 και 82 του Συντάγματος

Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2000 « Οι νέοι του καιρού μας. Αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας (1997-1999)», Αθήνα εκδόσεις Παπαζήση

Γιατροί του Κόσμου στο www.mdm.gr

Γιατροί χωρίς σύνορα στο www.msf.gr

Γκότοβος, Α., 1996, «Ρατσισμός, Κοινωνικές, Ψυχολογικές και Παιδαγωγικές όψεις μιας ιδεολογίας και μιας πρακτικής», Γ.Γ.Α.Ε.

Διονυσόπουλος, Β., 2000,, "Εθελοντισμός: Τέσσερις στους 10 δεν θέλουν", Εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 6.12.2000

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1997, «Προώθηση του ρόλου των σωματείων και των ιδρυμάτων στην Ευρώπη», Λουξεμβούργο

Καβουνίδα, Τζ., 1999, «Διαστάσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα», Ελληνική Εμπειρία

Κάσιος Σ. & Κεντρωτής Κ., 2002, «Διεθνείς οργανισμοί Ανάμεσα στον πόλεμο και την ειρήνη». Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Κοκκινάκη, Σ., 1996, «Η εθελοντική προσφορά στην σύγχρονη κοινωνία», Έκδοση Ελληνικού Συλλόγου Ανάδοχων Οικογενειών

Κοντιάδη Ξ., 2002, «Ο νέος συνταγματισμός και τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την αναθεώρηση του 2001», Κομοτηνή

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, 1998, «Opioid overdose: trends, risk factors, interventions and priorities for action», Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

Παιονίδη, Φ., 1998, «Διαβουλευτική δημοκρατία και ελευθερία της έκφρασης», Επιστήμη και Κοινωνία, τευχ. 1

Παναγιωτοπούλου, Ρ., 2000, «Εθελοντισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες: Διεθνής εμπειρία», μελέτη ΕΤΕΒΑ, τόμος Ι, Αθήνα

Παπαιωάννου, Κ., 2000, «ΜΚΟ: Τοπίο στην ομίχλη», Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Αμνηστίας

Παπαστάμος, Σ., «Οι μειονότητες και η στρατηγική τους», Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Παππά, Γ., 1999, «Από την αντιπολιτευόμενη κοινωνία στην κοινωνία των πολιτών, σε: Κοινωνία Πολιτών», Περιοδικό Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης .

Σιούφας, Δ., 2003, «ΜΚΟ: Σωστές αρχές ανεπαρκείς βάσεις», Παρουσίαση σε Συνέδριο

Σπουρδαλάκη, Μ., - Μποτόπουλου, Κ., - Ξηρού, Θ., - Τάσση, Χ., 2001, «Ευρωπαϊκό σοσιαλιστικό κόμμα», Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Αθήνα

Σωτηρέλη, Γ., 2000, «Σύνταγμα και Δημοκρατία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» Κομοτηνή

Ερωτηματολόγιο

Δημογραφικά χαρακτηριστικά

1. Όνομα (Προαιρετικά)
2. Επίθετο (Προαιρετικά)
3. Ηλικία (Προαιρετικά)
4. Θέση στην Εταιρία
5. Χρόνια στην Εταιρία

1-5		5-10		10-15		15+	
-----	--	------	--	-------	--	-----	--

Ερωτήσεις σχετικές μ' εθελοντισμό

1. Πόσα χρόνια είσαστε εθελοντής

1-5		5-10		10-15		15+	
-----	--	------	--	-------	--	-----	--

2. Πόσα χρόνια δραστηριοποιείστε στο συγκεκριμένο ΜΚΟ

1-5		5-10		10-15		15+	
-----	--	------	--	-------	--	-----	--

3. Για ποιο λόγο γίνατε εθελοντής στο συγκεκριμένο ΜΚΟ;

Για προσωπικούς λόγους		Γιατί μ' αρέσει να βοηθάω		Για ν' αξιοποιήσω εποικοδομητικά τις γνώσεις μου		Γιατί καλύπτει τις προσδοκίες μου	
------------------------	--	---------------------------	--	--	--	-----------------------------------	--

4. Ποια είναι η προσωπική σας συνεισφορά στην οργάνωση;

Γιατρός		Βοηθός Γιατρού		Νοσοκόμος		Διοικητικός	
---------	--	----------------	--	-----------	--	-------------	--

5. Θεωρείτε ότι το έργο του είναι σημαντικό ; ΝΑΙ ΟΧΙ.....

6. 3.1. Αν ναι , γιατί

7. 3.2.Για ποιους πιστεύετε ότι είναι σημαντική η προσφορά του συγκεκριμένου ΜΚΟ και γενικά του εθελοντισμού;

Για τις αδύναμες τάξεις		Για τις τριτοκοσμικές χώρες		Για όλους τους πολίτες		Για όλους τους παραπάνω	
-------------------------	--	-----------------------------	--	------------------------	--	-------------------------	--

8. Ποιες είναι οι απόψεις σας γενικά για τον εθελοντισμό;

9. Πιστεύετε ότι ο εθελοντισμός νοσεί στις μέρες μας; ΝΑΙ.... ΟΧΙ....

10.Αν ναι γιατί;

11.Αν όχι γιατί;

12.Θεωρείται ότι ο εθελοντισμός μπορεί να λύσει πολλά από τα σημερινά προβλήματα των ευπαθών ομάδων;

13.Αν ναι με ποιο τρόπο;

14.Θεωρείτε ότι το έργο των ΜΚΟ στηρίζεται από τις κυβερνήσεις των χωρών; ΝΑΙ.... ΟΧΙ.....

15.Θεωρείτε ότι το έργο των ΜΚΟ στηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από άλλους οργανισμούς ; ΝΑΙ.... ΟΧΙ.....

16. Αν όχι γιατί;